

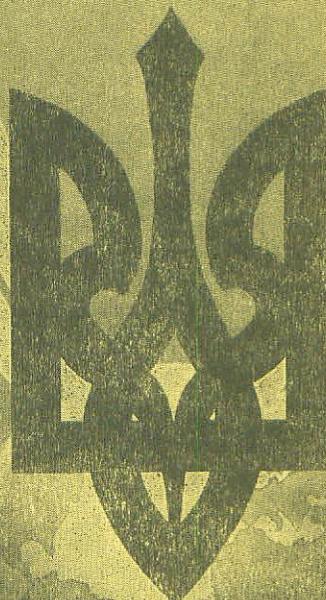
ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ

СВОБОДА
НАРОДАМ

СВОБОДА
ЛЮДИНІ

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 ST. D
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

(ООЧСУ)

ЗМІСТ

1) Українські "демократи"	ст. 1	8) Заснування і Декларація Л.В.У.	ст. 31
2) Заклик в справі укр. радіопередач ...	ст. 4	9) АБН і Паневропа ..... В. С.	ст. 33
3) Лицар збройного чину	ст. 5	10) Свято Героїв у Френкфорді	ст. 35
4) Евген Коновалець	ст. 8	11) Комунікат АБН	ст. 36
5) Їх сила й наша слабість	Д. Д.	12) Цікава афера	ст. 37
6) Україна в боротьбі з окупантами Л.Л.	ст. 21	13) Трошку гумору і сліз	ст. 38
7) Карпатська Україна в боротьбі за		14) Жертви	ст. 39
волю	Др. М. С.	15) Оголошення	ст. 39 і 40

в и д а е

P. O. Box 304, Cooper Sta.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

NEW YORK 3, N. Y.

РІК III. Ч. 5-6 (28-29)

ТРАВЕНЬ—ЧЕРВЕНЬ, 1949

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ

ВІСНИК

Українські „демократи”

Недавні події, які мали місце в українському громадському житті в Німеччині та Англії доказують наглядно черговий раз повне нерозуміння та свідоме нехтування примітивними, хочби, прінципами демократії при упорядковуванні громадського та політичного життя української еміграції.

Щобільше, ці політичні угрупування, які чванияться разовні своєю “демократичністю” та в партійних виданнях і часописах пятннують своїх політичних противників тоталітаристами, ще раз доказали своюю поведінкою та ділами, що демократія для них, це лише маска під якою вони скривають повну нетолеранцію, негацію політичного противника та намагання спекулятивним способом захоплювати провід в громадському та політичному житті української еміграції.

Але приглянемось поодиноким фактам, бо вони говорять самі за себе.

Багато зусиль і праці забrado скоординування та унормування громадського життя укр. еміграції в Німеччині, виявом чого було створення Центрального Представництва Української Еміграції.

Установа ця на протязі своєго існування здобула своюю працею авторитет та довіря цілого українського загалу в Європі та Америці.

З хвилиною повстання все нових і нових політичних “партій” в укр. таборах в Німеччині

ні та монтування ними політичних блоків, останні почали акцію за здобуття рішаючих впливів в керівних органах ЦПУЕ.

Це виявилось наглядно на Річному Зізді ЦПУЕ в 1948 р. де, в наслідок партійних противоріч, апартайний прінціп побудови цієї Установи заступлено добором складу Управи за партійним ключем.

Така розвязка справи не могла бути задовільною, бо незаперечним був факт, що дальнє вдергання одноцілості ЦПУЕ та забезпечення його успішної праці є узалежнене від перебудови цілої Установи на прінціпі демократичних делегатських виборів а не на партійному зговоренні, яке, силою факту, робило ЦПУЕ представництвом політ. партій а не українського широкого загалу.

Вже на цьому Зізді представники ЗЧ ОУН видвигнули пропозицію зміни статуту ЦПУЕ в напрямі переведення чергового Зізу на широкій демократичній базі делегатських виборів, при чому форма побудови ЦПУЕ малаб бути вирішеною цілим укр. загалом а не поодинокими представниками політичних партій.

Цю пропозицію Зізд прийняв проти опозиції зі сторони деяких політичних угрупувань, зокрема соціалістичних, які називаючи себе “демократичними” найбільше протестували проти застосування прінціпу демократії в побудові українського громадського життя.

Робили вони це тому, бо знали, що їхні фікційні "партії" не мають значення і впливу серед укр. громадянства, яке у проводі громадського життя хоче бачити дійсно ним вибраних людей а не політичних самозванців.

Ця воля громадянства знайшла свій вияв на останньому Річному Зізді ЦПУЕ, який переведено вже за прінципом делегатських виборів.

На Зізді зразу виявилось, що більшість творять делегати, які в політичній площині заступали ідеї ЗЧ. ОУН, при чому з ними солідаризувалися гетьманці і група УНДО, тоді, коли делегати усіх других політичних напрямів були в помітній меншості.

В демократичній дійсності є цілком зрозумілим і нормальним, що при всяких виборах витворюється більшість, яка складає провід та за його працю відповідає, та меншість, яка з цим проводом відтак співпрацює як лояльна опозиція до часу чергових виборів, які можуть ситуацію радикально змінити.

Найкращим прикладом цього були останні вибори в Америці, де переможений республіканський кандидат Дюі перший переслав гратуляційну телеграму президентові Труманові—своєму політ. противникові—бажаючи йому успіхів у праці та заявляючи свою співпрацю.

Та видно не так розуміють демократію українські "демократи".

Бачучи, що не вдається на Зізді захопити проводу в ЦПУЕ, меншість, уформлена з представників групи полк. Мельника, соціалістів та груп УРДП і УНДС, не взяла участі у складенні нової Управи і хоча зложила заяву визнання правосильності виборів, що зобовязувало її до лояльної співпраці, то однак вже в короткому часі, нехтуючи зложеню заявю, відмовилась від співпраці з ЦПУЕ, покликаючи до життя нову установу—"Союз Українців в Німеччині" для ривалізації з ЦПУЕ.

Ці українські "демократи" не завагалися розбивати організоване громадське життя укр. еміграції, щоби лише заспокоїти свої особисті амбіції.

Для них ідея єдності та співпраці має лише довго значення, як довго вони стоять у проводі.

В минулому вони постійно пятнували націоналістичний табор, мовляв, цей не хоче приступити до "об'єднання" з ними на політичному та громадському секторах.

Однак в моменті, коли ЗЧ. ОУН в ім'я добра та скріплення організованого життя укр. еміграції, включились до співпраці з другими політичними угрупуваннями, останні почали акцію за знищенння цієї співпраці.

При цьому стало наглядним, що ціла попередня кампанія в часописах за потребою обєднання на політичному і громадському полі була лише подумана як нова спроба збанкротованих політичних лідерів захопити спекулятивним способом провід політичного і громадського життя української еміграції.

І коли український загал через своїх вибраних делегатів ясно заявив кому довіряє провід громадського життя та цим безсумнівно перекреслив всякі спекуляції на тему співвідношення сил та впливів поодиноких політ. угрупувань серед громадянства, деякі політичні угрупування не прийняли цього рішення укр. загалу і нехтуючи ним, започаткували нову диверзію та розбиття громадської єдності.

При цьому вони дальше не заперестають називати себе українськими "демократами"!

Подібна подія мала місце останньо і на англійському терені.

По приїзді до Англії більшої скількості нових укр. емігрантів, які всеціло включилися до праці в центральній укр. установі СУБ, переведено там делегатський Зізд з метою обрати Провід Установи.

Треба підкреслити, що до цього часу очолювали СУБ п. Панчук, делегований до Англії канадським КУК-ом, та назначені ним люди.

Зокрема діяльність п. Панчука на пості голови СУБ-у, викликала багато застережень зі сторони укр. громадянства в Англії, у висліді чого, видвигнено проти нього на Зізді ряд зақидів, відмовляючи йому, як голові Установи, абсолюторії.

Про "демократичну" діяльність п. Панчука на пості голови СУБ-у свідчать хочби, такі факти.

Вже від початку прибування до Англії нових укр. емігрантів, п. Панчук поставився негативно до всіх цих, які не поділяли його політичних переконань.

Мимо такої його постави, новоприбулі українці рішили включитись в ряди СУБ-у і на його форумі в демократичний спосіб довести до наладнання відносин в установі, яку створено для презентації усіх українців в Англії а не лише упривілійованої групи п. Панчука.

Коли група укр. журналістів, не маючи змоги дописувати до укр. часопису "Українська Думка", контролюваного п. Панчуком, почала видавати в Англії новий укр. часопис "Наш Клич" п. Панчук почав кампанію за знищенння цього часопису, бо цей заступав політ. напрям революційного табору на Україні.

Гочалось від ширення серед укр. загалу інтриг та інсінуацій, мовляв, цей часопис видавуть комуністи, він нелегальний та заборонений англійською владою.

До місцевої англійської влади вплинуло в цьому часі ряд доносів на редакцію часопису та поодиноких осіб.

В обіжнику СУБ-у до англійських командантів таборів укр. полонених передбачувано перед поширюванням "Нашого Клича". З огляду на його політичний характер, подаючи заразом, що всі інформації про людей, які його видавуть, переслано до заинтересованих урядових чинників.

Окремо п. Панчук повів акцію за підпорядкування собі Союзу Української Молоді, поборування діяльності АБН та задержання проводу СУБ-у у своїх руках.

Його грошева господарка фондами СУБ-у довела у висліді до задовження Установи на суму понад 3,000 фунтів.

Та терпець громадянства має свої межі.

На останньому Зізді СУБ-у приявні делегати основно змінили склад дотеперішнього Проводу СУБ-у, обираючи заразом нового Голову Установи.

У відповідь на це, п. Панчук та деякі його прихильники з групи "мельниківців", даючи доказ своєї "демократичності", відмовилися від дальшої співпраці з СУБ-ом та почали його поборювати.

До англійської влади вислано доноси, мовляв, нова Управа СУБ-у складається з непевних елементів та "комуністичних агентів" і тому ця установа повинна бути розвязана.

Для ривалізації із СУБ-ом п. Панчук створив в Англії нову установу "Українське Бюро", яка почала свою працю від поширювання в терені нікчемного змісту листівок з закликом до громадянства бойкотувати СУБ.

Ми навели усі ці прикрай факти, щоби виказати наглядно, як розуміють демократію поодинокі укр. "лідери" та політ. угрупування, які претендують очолювати українське громад-

ське життя, та яке значення для них має загальне добро української спільноти, коли не вони є в проводі!

Не краще реалізується засаду демократії і в політичному житті укр. еміграції.

Доказом цього хочби створення Укр. Націон. Ради, яку від початку побудовано на нездорових та недемократичних основах, елімінуючи українське громадянство від впливу на її побудову та діяльність.

Нічо дивного, що таку побудовану, вона не могла досі виправдати сподівань широкого українського загалу, а діяльність її Виконного Органу зводилася у великій мірі до намагань не допустити до перебудови Національної Ради в демократичний спосіб.

"Демократи" з Виконного Органу визнають лише таке обеднання і такий політичний провід, в яких вони є провідниками.

Вони радо вітали в Нац. Раді співпрацю найсильнішого політичного угрупування на еміграції ЗЧ ОУН, якщо ці, зведені там до меншості, не домагалися жодних постів у Проводі, визнаючи їх провідниками.

Коли однак за правом громадської справедливості та правопорядку українські націоналісти, як політична більшість, дамагаються упорядкування та визначення співвідношення політичних сил поодиноких партій в Національній Раді та її перебудови за прінціпом демократичних виборів, тоді, усі ці "демократи" зчиняють крик, мовляв, це є розбивання національної єдності та диверзія.

В цей спосіб вони думають не допустити до перебудови Національної Ради та її Виконного Органу, бо добре знають, який буде вислід виборів та в чиї руки українське громадянство передасть політичний провід еміграції.

Для них не є розбиванням національної єдності та диверзією нищення провідних укр. громадських Установ ЦПУЕ та СУБ-у, якщо це роблять вони самі!

Називаючи себе "демократами", вони не розуміють чи не хочуть розуміти, що в демократичній дійсності політична меншість є повноважним чинником в побудові суспільного та політичного життя нашії, а до влади вона доходить не запереченням та негацією політичної більшості і відмовою від співпраці з нею, але силою своїх власних, кращих ідей, які мо-

глиб запевнити її перемогу при найближчих виборах.

Незрозуміння прінціпів демократії є притаманне не тільки українській еміграції в Європі, але воно наявне і в громадському та політичному житті українців в Америці.

Вистане приглянутись діяльність провідних укр. лідерів та Установ в Америці, зокрема в Канаді, щоби в їхніх починках знайти повне за-перечення примітивних, хочби, зasad демократії, на яку так часто вони покликаються.

Брак зрозуміння принципів демократії проповідується і зі сторінок укр. преси в Америці.

Щоденник "Свобода", в якому так часто читаємо про демократію та вагу об'єктивності в журналистичній праці, з радістю подає на першій сторінці в числі 144 з 18 травня про "чи сельне" зібрання в Авгзбурзі, на якому політ. угрупування з меншості, розбиваючи організоване громадське життя еміграції, створили нову установу.

Брак осуду цієї події свідчить, що редактор "Свободи" солідаризується з цією диверзією та старається представити її громадянству як нормальнє і позитивне явище, забуваючи при цьому, що "Свобода" є органом У.Н.С. а не політичної партії і завданням її є видвигати усі по-

зитивні прояви громадського та політичного життя укр. еміграції та пятнувати негативні, які ведуть до розбиття та послаблення цього життя.

Щоб вчити других демократій, треба бути спершу самому демократом на практиці а не лише на словах!

В протиенстві до обставин в краю, де безпосередня боротьба з ворогом заставила укр. народ обєднатися в одному революційному фронті під одним політичним Проводом, українська еміграція виявляє себе в політичній диференціації, яка була б нормальним явищем, якщо укр. політичні угрупування зуміли спершу реально та чесно усвідомити своїх групові спроможності, призначення, завдання і місце в одноцільному національному організмі, яким є ціла укр. еміграція у світі.

Тоді спевністю не було б цієї вічної боротьби за впливи і пости, не було замасковування особистих чи партійних амбітій в демагогічну форму "патріотизму" та "демократії", не було безнастаних заколотів в громадському та політичному житті, а українці у цілому світі могли б спрямувати усю свою енергію та можливості на ДІЙСНУ допомогу і працю для добра і визволення України!

Українці в ЗДА і Канаді

Домагайтесь українських радіопередач в "Голосі Америки" і в "BBC"

Важлива справа радіопередач українською мовою в "Голосі Америки", що стався доменою російських реакційних впливів, видвигнена на сторінках канадського двотижневика "Гомону України", знайшла широкий відгомін в укр. емігр. пресі в Європі.

На значіння українських радіопередач в "Голосі Америки" для української справи у світі, ми звертали в минулому увагу укр. громадянства в Америці, передруковуючи в цій справі запит до УКК та ПАУК.

Як досі, УКК та ПАУК не дали жодного офіційного вияснення, чи зроблено ними відповідні заходи у Вашингтоні для започаткування

українських радіопередач в "Голосі Америки".

В останньому часі українська емігр. преса в Європі звернулась з закликом до укр. громадян висилати петиції до керівництва радіовисилень "Голосу Америки" і "BBC" з домаганням українських радіопередач.

Редакція "Вісника" зокрема закликає Всіх Українців в ЗДА і Канаді взяти участь у масовій пітиції з вимогою введення українських радіопередач в згаданих радіовисильнях.

Листи в цій справі слати до Міністерства Закордонних Справ ЗДА та керівництва "BBC". Зразки таких листів нижче подаємо.

* * *

State Department
Washington, D. C., U.S.A.

Every person of good will can only wholeheartedly endorse the United States' "Voice of America" project as an instrument of combatting communism, and, at the same time, of preaching American ideals of liberty to the subjugated nations behind the Iron Curtain.

However, it is to be sincerely regretted that the State Department failed to recognize and utilize the greatest anti-Communist force in Eastern Europe, the 45 million Ukrainians who were the first victims of Soviet aggression, the first to rise against the Red Menace, and who even now have the best organized, numerically the largest and most active resistance movement—the Ukrainian Insurgent Army (UPA).

To make the "Voice of America" more effective may I suggest that a Ukrainian program be introduced, Ukrainian in form (language) and Ukrainian in spirit.

Підпис .....

Адреса .....

The B. B. C.
London, England.

As a resident of Canada may I propose that you introduce a Ukrainian programme, both in form and spirit, in your foreign language broadcasting service to subjugated nations behind the Iron Curtain. The project itself can only be applauded as an instrument of combatting communism and preaching the British ideals of liberty to the nations under the Soviet yoke. It will be more effective, in my opinion, if the BBC recognizes and utilizes the greatest anti-communist force—the 45 million Ukrainians who were the first victims of Soviet aggression, the first to rise against the Red Menace, and who even now have the best organized, numerically the largest and most active resistance movement—the Ukrainian Insurgent Army (UPA).

Підпис .....

Адреса .....

Лицар збройного чину

До 23-тої річниці з дня смерті Симона Петлюри

25-го травня минуло 23 роки з дня трагічної смерті одного з вірних синів землі української, речника нашої волі й правди, борця за Українську Самостійну Соборну Державу—Симона Петлюри, що загинув у Парижі від підступної кулі московського наймита Шварцбarta.

Ім'я Петлюри ввійшло в історію України як символ збройної боротьби нашого народу за свою самостійність, боротьби, яка, з часу упадку Української Держави, велася, ведеться й буде вестись, аж поки український народ не виборе собі прав на людське життя, не здобуде того місця в світі, яке йому належить.

І як не намагаються московські реакціонери та їх мізерні прихвостні очорнити, знеславити й применшити це світле для українського народу імя, все ж воно буде вічно дорого нашому народові й страшне для ворогів, бо завжди на-

гадуватимиме нам, що шлях до власної державності лежить не через кабінетні дискусії, вічне спекулянство й шукання підтримки в когось, а через рішучу, безкомпромісну збройну боротьбу обєднаних сил Нації.

Роля Петлюри, який був не лише Пресвідником Збройної Боротьби Українського Народу, а й символом цілої епохи, визначається може не так кількістю підлеглих йому військ і територій, як величенною силою його духового впливу, на широкі українські маси, для яких саме ім'я Петлюри було втіленням їхніх поривів і сповідань.

Постать Петлюри в нашій історії не була випадковістю—вона виросла з глибин українських мас, була органічно звязана з ними, втіливши в себе не лише прагнення своїх сучасників, а і прагнення цілих поколінь укр. нації. Тому й

не дивно, що ще на початку століття бачимо Петлюру серед найпередовішої частини патріотів, що обєднувались у Революційній Українській Партиї (РУП), яка стала першою національною активною силою на Великій Україні, сміливо поставивши питання української самостійності. Як член РУП-у Петлюра багато прикладає зусиль на поширення національної свідомості, громадсько-політичної думки серед мас і концентрацію їх сил навколо одного найважливішого питання, яким є для нас власна державність. Цю роботу він продовжує після розламу РПУ-у, належачи до іншої партії, але вміючи в своїй практиці підійматися вижче вузької партійщини, вважаючи принциповими й першочерговими питання загально-національного характеру.

Одна з позитивних прикмет Петлюри полягалася в тому, що йому були чужі манія величності, пустомельщина, егоїстичний карієризм, який часто сіренським беззвартичним людям затуманює очі й вони починають грati комедію, глядачами якої ми можемо бути й у наші дні. Праця, "чорна", може не помітна, але вперта систематизована, послідовна; муравлина праця на користь свого народу—було непорушним життєвим його законом.

Тому то напр., будучи одним з активних співробітників українського журналу "Українська Жизнь" (друкувався російською мовою), що виходив у Москві, й маючи незаперечні організаторські та журналістичні здібності, Петлюра не цурається також "буденної" роботи, виступаючи на сторінках журналу як критик і рецензент. І все ж таки, оця, на перший погляд, ніби звичайна собі, непомітна людина, на тих, хто знав її ближче, спроваляла незвичайно сильне враження. Ось що, напр., писав про Петлюру академік Корш:

"Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони знають: Петлюра випадтний редактор, патріот, громадський діяч, тощо. Це все правда, але не вся правда. Петлюра безконечно вищий за те, що про нього думають. Він з породи вождів, людина з того тіста, що колись, у старовину закладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями. Живе він при несприятливих умовах, не може виявити себе.

Та хто знає, чи не зміниться все навколо.

А коли зміниться, буде він вождем українського народу".

На пробудження й змінення національної свідомості в масах, на кристалізацію української громадсько-політичної думки, була спрямована майже вся діяльність Симона Петлюри між двома революціями (1905-1917 рр.). 1917 рік став тим багатим на події перехрестям, яке завело багато одиниць і цілих народів на пізніше проклятий ними шлях.

Революція розвязала руки її українському народові, підняла його до боротьби за національне й сціяльне визволення, а разом з цим дала можливість повністю виявитися й усім здібностям Симона Петлюри. Тому вже на весні 1917 р., бачимо його як здібного організатора українських мас, в рухові яких він стає одною з основних фігур. Про цього, який не знає війська, але став Головою Українського Вояськового Центру (Український Генеральний Військовий Комітет) і першим Військовим Міністром України (Генеральним Секретарем Військових Справ УНР) заговорили широкі українські маси.

Їого слово стає авторитетним наказом для відданіх українській справі вояків, бо ім'я Петлюри було нерозривно звязане з виникненням і розвитком української збройної боротьби за нашу Державу.

Словя його не розходились з ділом, бо він умів не тільки запально говорити, а й діяти. І коли на початку 1918 р. треба було зі зброєю в руках обороняти молоду Українську Державу, ніхто інший, як Петлюра, став на чолі "злобідських гайдамаків", безстрашно боронячи українську самостійність, розуміючи, що з ворогом можна говорити тільки зброею й що тільки вона може розірвати путі національного й соціального гніту.

Літо 1918 р. на якийсь час приводить його до вязниці, але повстання в листопаді того ж року висуває Петлюру на відповідальнє місце.

Він стає членом Директорії й Головним Отаманом війська УНР, залишаючись на цьому пості до кінця своєї трагічної смерті.

Знаменним є це, що віддавши себе цілком на службу нації поринувши з головою в вир боротьби, він на цей час зрікається всякої партійництва, організовуючи й залишаючи до праці всі активні національні сили. Петлюра стає зразком моральної, духової, політичної

витревалости, зразком мужньої непохитності, яка мусить супроводжати завжди й скрізь кожнього українського патріота. В самі найтяжчі моменти боротьби, коли вже здавалося, що переможуть паразитські й капітулянтські настрої, появя й слава Петлюри вливали нові сили зневіреним, переконували їх у потребі дальній боротьби й ця боротьба продовжувалась з новим завзяттям.

Його сучасники оповідають, що "коли він говорив, тоді постать звичайної людини танула, зникала, перетворюючись у постать велетня духа й волі. Обличчя його переображалося, світилося, горіло внутрішнім вогнем палкої любові до Батьківщини. Його голос звучав твердо, рішуче, його слова були такі повні віри в перемогу й осянення поставленої мети, так вимагали цієї перемоги, що ця віра передавалася війську, підіймала його дух, наче електризуvalа його, і воно, забиваючи всі труднісці, небезпеку, перенесені злідні й утому, відважно кидалося в бій".

Саме в цьому одна з величезних історичних заслуг Петлюри перед українським народом, бо якраз він, більше ніж хто інший, сприяв міцності й розмахові українського визвольного руху, сприяв тому, що боротьба нашого народа з загарбниками тривала аж до 1921 р.

І навіть тоді, коли цей лицар збройного чину, приймаючи гірку іронію долі, опинився за межами рідних земель, він нашу поразку вважає тимчасовою і не сходячи з своїх позицій, знову підбадьорує слабих духом та в відповідь на ворожі акції розгортає свою національну роботу.

Він стає і закордоном символом боротьби українського народу з, поневолювачами, та пострахом для ворога. Цей страх і чорна лютъ московських сатрапів і стали наслідком його трагічної смерті 25-го травня 1926 р.

Незадовго перед смертю в тому ж 1926 р., в статті "Памяті поляглих за державність" Петлюра писав: "В дні свят Української Держав-

ності стають передімною постаті лицарів і мучеників Великої Ідеї... Шлях звільнення кожньої нації густо кропиться кровлю... Ворохую й рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, всього того, що нація й свідомо й ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя. Кров, пролита для цієї великої мети, не засихає. Тепло її все буде у душі нації, все відограватиме роль непокоюючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене й кличе на продовження розпочатого".

Ці рядки багато говорять про силу й велич імені Симона Петлюри, яка полягала не в геніальності його, не в якійсь незвичайній талантливості чи титанічності, а тій невичерпаній, живущій силі, яка завжди була й є запорукою нашої невмірущості і власне оця сила притягала до Петлюри серце й розум українських мас. Як і в наші дні, єдиний революційний рух називають часто "бандерівщиною", так у часи змагань минулої світової війни та й довго опісля неї, синонімом справжнього українства була "петлюрівщина", як традиція безкомпромісової боротьби за українську самостійність, яка допомогла неодному українцеві зорієнтуватись в обставинах змагань наших днів та стати поруч тих, які як Петлюра, запоруку перемоги над ворогом бачать в очайдушному збройному змаганні.

Саме тому для українців лишається назавжди близьким і рідним цей світлий образ, бо Петлюра — це втілення віри в незалежність і правду кснечності активного збройного чину.

Таким він був для сучасників, таким і залишиться для наступних поколінь, які в пантеоні героїв своєї визвольної боротьби в постаті Симона Петлюри бачитимуть одного із світліших лицарів, що гордо й непохитно йшов сам і вів за собою кричеві когорти до берегів українського щастя!

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ "ВІСНИКА"

Всіх Шановних Передплатників, які на протязі минулого року одержували наш журнал "Вісник" і досі не вирівнали передплати, прохаемо якнайскорше це зробити!

Заразом прохаемо надсилати передплати за

1949 р., складати жертви на Пресовий Фонд та приєднувати нових передплатників "Вісника".

Річна передплата для ЗДА \$3.00

Річна передплата для Канади 3.50

Адміністрація.

Евген Коновалець

Постать полк. Евгена Коновальця в історії визвольної політики України можна вже тепер з перспективи років оцінювати й аналізувати "сіне іра ет студіо". Не треба бути стручником ні його політичних методів, щоби визнати надзвичайний вплив його особистості, як політика, революціонера й військовика, на розвій української політичної думки в останніх трох десятиліттях, зокрема в міждібія між обома останніми світовими війнами. Полк. Евген Коновалець мав надзвичайну здібність правильно вичувати політичну ситуацію і в наслідок того вичуття ставити правильні політичні діагнози та рішатися, в звязку з тим, на конечні діла. Так було в час Великої Доби українських визвольних змагань, коли доля української державності висіла на волоску. Так було теж в час до основної переоцінки укр. політичних вартостей після трагічної поразки в рр. 1920-21.

Вміти терпеливо й у звязку з тим, навіть дово-го, розважувати всі "за" й "проти", а відтак рішати й від своїх рішень не уступати навіть під натиском обставин, об'єктивних перешкод та протидії політичних противників, а консеквентно доводити їх до кінця, уживаючи інколи окружних шляхів, це ціхи правдивого політика, обдарованого прикметами дипломата, з візнями майбутнього, які може мати лише національний революціонер.

Немає нині ні одної політично розумно маючої людини, навіть з кругів його бувших політичних противників, яка не змінила би своєї колишньої критичної, ба навіть ворожої постави до особи Евгена Коновальця, його політичних ідей та його політичних методів. (Про нерозумних політиків, розіджених паціїнсю заскорузлістю і груповою загумінковістю не йде тут мова). Вже в обличчі маєстату його смерті клонили свої голови перед ним одні з його ще давніх противників (гляди стаття в щоденнику "Діло"—Івана Кедрина Рудчицького, телеграми еміграційного уряду УНР опубліковані в паризькому тижневику ("Тризуб"). Інші змінили своє наставлення в пізнішому часі. А нечисленні ще теперішні поборювачі його особи — це або наймитські вислугувачі чужих хлібодавців, або засліплені й злобні партійни-

ки. Та на щастя їх число незначне, їх голоси без впливу, їх лютъ бессильна.

Евген Коновалець, це побіч Симона Петлюри, найважчіша постать першої половини ХХ століття в історії України. Він дав печать своєго духа тому укр. поколінню, яке нині веде кривавий змаг за кращу майбутність Українського Народу, за здійснення віковічних задумів цілих поколінь у виді Самостійної Соборної Української Держави.

Укр. політична публіцистика досі як слід ще не оцінила особистості Полковника, так як вона не сцінила ще остаточно особистості Головного Огамана. Може й в цьому належить шукати причин незавидного нашого теперішнього положення. Бо перегорні листки всього того, що було досі написано: з однієї сторони негідні пашквілі, брудна лайка, отині інсинуації (це ще за життя Полковника, якщо йдеться про його політичних противників), а з другої сторони—безпотрібне забронзуваця. Ні, полк. Евген Коновалець бронзи не потребує!

Його постать так вплинула на форування укр. політичної думки, що конечним є об'єктивний аналіз самої його особистості, його характеру, його політичних ідей, його методів боротьби.

В зростанні й формуванні постаті Евгена Коновальця зарисовуються чітко чотири фази—четири періоди: 1) Час до вибуху Укр. революції, 2) участь у визвольній війні Коновальця, як військовика, 3) революційний період його діяльності, 4) завершення його, як політика.

Свое політичне виховання відбув він у націонал-демократичній партії Галичини. Цей факт вплинув теж на формування його пізнішої політичної лінії. Що Е. Коновалець був націоналістом у всій своїй політичній діяльності й як такий не шукав ніколи компромісів ні з ворогами України, ні з противниками укр. державності, цого ніхто досі не заперечував й не заперечує. Навпаки, богато з його противників заєдно підчеркували, а деякі ще нині спеціально підчеркують, що Е. Коновалець—це не лише націоналіст чистої води, але основноположник українського націоналізму, в його організованій політичній формі. При чому ці противники хотіли й хочуть дати поняттю націоналізму від-

повідній посмак, навязуючи до деяких націоналістичних ідеологій інших народів.

Як студент правничого факультету Львівського Університету Е. Коновалець іде 23-літним юнаком у 1914 р. (уроджений 1891 р.) до Українських Січових Стрільців та попадає в російський полон. До вибуху революції в Росії перебуває в таборі полонених в Царицині (нинішній Сталінград).

Літом 1917 р. він опиняється в розбурханому революцію Києві, де формується галицько-буковинський курінь, який відтак через загін ССІВ розростається до Корпусу Січових Стрільців. Всі ці бормації очолює він, як їх командир. Складне революційно-політичне положення вимагає від нього не лише здібностей військовика, але теж таланту політика, ба навіть хисту дипльомата. Всі ці прикмети вже тоді чітко зарисовуються в особистості Е. К. з перевагою в користь військовика-організатора. І ця остання прикмета матиме ще довгий час перевагу в характері цієї небуденної людини.

Велика доба укр. визвольних змагань, це найкраще середовище для росту військової людини. І Е. Коновалець росте не в маштабі полковника революції, але в маштабі дійсного фахівця, основи якого виніс він з твердого, хоч на загал короткого, вишколу УСС-ів.

Перелистковуючи анали Української Революції знаходимо в них відповідне місце тоді ще молодого Полковника. Ніхто з мемоаристів і істориків тодішньої доби не зменшує значення і ролі, яку граф Е. К. зі своїми Січовими Стрільцями в розгарі драматичних подій на Україні. І надзвичайно кривдить Е. К. такий знаний публіцист і історик, як др. Всіль Кучабський, який у своєму капітальному творі про укр. визвольну війну в нім. мові: "Ді Вестукрайне унд дер кріг геген большевізмус" ні раз не згадує імені полк. Е. Коновальця. А треба підчеркнути, що автор це колишній тісний співробітник Е. К. з київських часів. Факт цей ілюструє лише злобу "малих політиків", які в пізнішому періоді не могли погодитися з політичною лінією Е. К. через його націоналізм.

Е. Коновалець, основник й організатор, а рівночасно душа військових з'єднань Січового Стрілецтва, служить як правдивий вояк лише укр. державі, а не її політично-різноманітним урядам. **Бо він націоналіст.** Тому він хоронить Центральну Раду в Педагогічному Музеї перед

провокативними виступами більшевицьких ячейок, тому він готовий служити Гетьманській Державі, щоби вона заступала тільки національні ідеали. Тому відгукується на поклик Симона Петлюри до повстання на чолі з Директорією, коли національний характер тої держави загрожений. Бо він, вояк, національний вояк, націоналіст!

У своїх, вправді коротких формою, зате так ядерних своїм змістом "Причинках до історії української революції", Е. Коновалець виразно начеркує тло, в якому приходилося йому тоді діяти й причини, які казали йому діяти так, а не інакше. Там знаходимо все те, що стимулювало тодішнього молодого полковника й ту лінію, якої придержувався він і все пізніше своє життя.

Коли ж при кінці 1919 р. вигляди на продовження збройної боротьби в регулярних формах зменшилися до зera, коли серед тодішніх укр. політиків зроджується концепція спільних дій зі західним сусідом України—Польщею, Е. Коновалець вірний засадам повної орієнтації на власні сили, вірний несплямленим національним пропорам і великій чистій самостійницькій ідеї, в імя якої—і то виключно в її ім'я—він піддерживав збройно повстання Директорії, розвязує свій корпус Січових Стрільців, щоби перейти на інші методи, революційні методи, визвольної боротьби.

Другий період його життя, який дав підвалини його характерові, його політичному думанні скінчений.

Нині з перспективи 3-ох десятиріч кожний самостійник свідомий того, які методи боротьби п'яниував тоді Полковник, може лише позитивно оцінити тодішнє рішення Е. Коновальця.

Нині можемо вже проаналізувати й попередні рішення Е. Коновальця: 1) військова служба гетьману П. Скоропадському й 2) участь в повстанні проти нього.

Після гетьманського перевороту в квітні 1918 р. Е. К. рішений військово служити надалі Українській Державі в її монархістичній формі, бо він, як вояк і націоналіст-державник, уважає за свій національний обов'язок приложити всі свої сили до розбудови українських національних збройних сил. Таке поступування, це річ ясна, самозрозуміла. Яке було наставлення укр. соціялістично-революційних кол до такої постановки, це річ неважна й нецікава тим більше, що

ціллю тих коли не було будування держави, лише соціалістичне експериментаторство. Коли ж у висліді дрібних політичних інтриг Січові стрільці мали бути перекинені з Києва під Львів, саме в час, коли йшла горячкова підготовка до національного повстання, Е. К. кидає зобовязуюче донині гасло: "Шлях до Львова веде через Київ!" Й залишається під Києвом, щоби бути готовим кинути свій меч на терезки історії Української Революції. Бо він уважає, що доля України вирішатиметься не лише в боротьбі проти большевицької Москви, але проти кожньої імперіялістичної Москви. Власне остаточне зірвання зі всякою Москвою (в боротьбі з большевицькою пролита була січово-стрілецька кров вже на дарницькому передмісті Києва та під мурами арсеналу в січні 1918 р.) було єдиним стимулом для участі Е. Коновалця і Січового Стрілецтва в повстанні Директорії.

Велич постаті Е.К. унагляднюються перш за все в тому, що він не визнає політичної співпраці з ворогами України. Так як Симон Петлюра зірвав остаточно всі нитки з Москвою і не йшов на жодні комбінації введення "радянської системи" з національною формою і змістом, як цього домагалися деякі тодішні політики, хоча С. Петлюра був соціал-демократом, але не був в силі зірвати ці нитки в відношенні до Польщі, так Е. Коновалець мав відвагу й силу не лише піти слідами Симона Петлюри в тому питанні, але піти ще дальше, не бути грою в руках сусідів України та зірвати всякі можливі комбінації, які вязалиби Україну з Польщею, тоді пересяклою гіпертрофією імперіялізму.

В трагічних подіях грудня 1919 р. на даліких просторах Волині виростає Коновалець до постітті таких політичних розмірів, з якими переходить він не лише до історії Української Революції, але теж до історії політичної думки новітнього українства.

Нині можна сміло твердити, що це рішення було лише льогічною консеквенцією подібного його рішення в листопаді 1918 р. в Білій Церкві, однак кероване радше підсвідомістю, як політичним розрахунковим розумуванням. Це зовсім не зменшує вартості історичної далекоягості Коновалцєвого рішення, якщо ствердимо, що воно могло статися під впливом факту, що він походив зі Зах. України й, як такий, знов з практичну вартість всяких польських за-

певнень у відношенні до України. Цього "обтяження" в польському питанні Симон Петлюра нажаль не мав, бо не міг мати, вже хочби через те, що походячи з Лівобережжя, не знав польських практик.

В Києві під проводом однодумців Полковника—старшин його корпусу Андруха й Опоки основується в 1920 р. "В.О.С.С." (**Військова Організація Січових Стрільців**), організація підпольна з повстанчими замірами й революційними методами. Це нічого не говорить, що несповна рік після її оснування "ЧЕКА"—"ліквідує" її провідників і здушує організування революційного підпілля під тою формою майже в зародку. Однак зерно кинене раз розвиває інші форми, інші методи й способи боротьби.

У Львові засновується в той час під безпосереднім впливом і кермою Коновалця УВО **Українська Військова Організація** з тими самими цілями що й ВОСС. Історія боротьби УВО занадто відома, щоби обширно її характеризувати. Впрочем це належить до обширної теми, яка жде ще своєго опрацювання і історика, який написавби монографію під наг. "УВО—Роки 1919-1929". Рівно ж і "історія ВОСС та революційних організацій в УССР" жде ще на своїх авторів.

Головним завданням обох організацій було—про це говорить вже сама їхня назва—організувати збройну боротьбу в нових формах. Політичний аспект був другорядний. І це було їх зasadничою хибою, бо властива політична капіталізація всіх збройних дій була залишена іншим, поза обома військовими організаціями діючим чинникам, які не вміли так використовувати ці дії, як вимагали цього інтенції ідейних військовиків-революціонерів. На східних землях цим політичним капіталізуючим чинником були, по суті патріотично наставлені, однак практично-опортуністично діючі, на "українізаційний курс" наставлені елементи. Сюди належали такі особистості, як Порайко (заст. голови, раднаркому УССР), Сухомлин (голова держ.-плану), Конар-Палащук (заст. наркома хліборобства ССР) і інші.

На зах. землях функцію політичної надбудівки УВО сповняв зразу уряд ЗУНР (Петрушевич), а коли прийшло до кризи між тодішнім "закордоном" і "краєм" повстало в 1925 році УНДО-ння. Був це час так зв. "спілки" (УНДО-Спілка), який протривав до 1930 а у деяких фа-

зах до 1932-33.—Криза, яка створилася була у відносинах між закордонним урядом ЗУНР, а політичним життям (легальними партіями) в краю, засягнула теж УВО, яка за спонукою Е. К. відмовилася слухати політичних доручень Петрушевича, що пішов був в боротьбі проти Польщі на співпрацю з рядом УССР.

Як противага до УВО створена була т. зв. Західно-Українська Революційна Організація (ЗУНРО) з просоветською орієнтацією; її існування мало лише епізодичний, ефемерний характер. (Головним промотором цієї організації був сот. УГА Думин—псевдонім Крезуб). З цієї боротьби за правильну лінію УВО Евген Коновалець вийшов побідно: УВО не пішла на манівці червоного опортунізму, а Е. К. дав черговий доказ своєї політичної послідовності: відкидати всяку орієнтацію на якого-небудь ворога України, навіть якщоб та орієнтація мала характер лише тактичного маневру.

Ця розгром внутрішніх позицій УВО зродила в Е. К. і інших членів УВО потребу створення політичної організації тим більше, що цього вимагали молоді діючі елементи так в краю (в Зах. Україні), як і за кордоном. Був це власне час шукання нових шляхів української визвольної політики, час переоцінки старих вартостей і критичної застосови над причинами поразки визвольних змагань 1917-21 рр. Не треба при цьому забувати про кольосальний вплив на молоді покоління (зарівно в краю і за кордоном), яке викликали ідеологічні писання Дмитра Донцова, зокрема його книжка **“Націоналізм”** (видана в 1926 р.). Ці елементи станули на становищі, що збройно-політичну боротьбу треба поширити й поглибити, надаючи її власний, підметний політичний характер і всенациональний, революційний засяг. Цього, тим більше, вимагало життя: на східних землях доживала “українізаційна політика” своєго апогею (з побідою общенародного, сталінського, крила в ВКП(б) над інтернаціональним, троцьківським —1928 р.) починається підготовка до розправи з українством, яке в державному апараті УССР вийшло “на верх”, і яка закінчилася арештами й процесами СВУ; на зах. землях політична надбудівка УВО стала чимраз виразніше на шлях опротунізму (участь укр. парт. у польських сеймових виборах—березень 1928 р.). На сході й на заході України починає діяти **“поділ на два фронти”**, викликаний революційним

елементом, а через політичне виснаження тодішніх укр. кол.

Теоритичний аналіз Донцова, шукання нових політичних доріг молодим поколінням—щочинають об'єктивувати в політичній практиці.

Починається черговий бій за форму, зміст, і лінію української революції: внутрішній бій відбувається I Конгрес Українських Націоналістів — лютий 1929 р., який покликує до життя нову політичну організацію, нового революційного українства: **Організацію Українських Націоналістів (ОУН)**.

Конгрес цей був попереджений діловими конференціями діючих вже націоналістичних угрупувань (Союз Української Національної Молоді—на ЗУЗ Легія Українських Націоналістів і Союз Націоналістичної Молоді закордоном) і представників УВО.

Третій період у зрості Е. К. був закінчений. Починається четвертий, останній, в якому Е. К. виразно зарисовується, як визначний укр. політик, державний муж.

ОУН була подумана як всенациональна організація, в якій і довкруги якої гуртуватися мали націоналістичні елементи, які в революційній дії шукали розвязки для політичного визволення Українського Народу і створення Самостійної Соборної Української Держави. Інтенцією основників ОУН—зокрема, якщо йдеться про Е. Коновалця—було створення основного політичного тіла для збройних, революційних дій яке капіталізувало би їх для українського визволення так у внутрішньо—як і зовнішньо-політичні площині. Тому не є прикладом, що виконавчий орган названо **Проводом Українських Націоналістів**, а не проводом організованих членів, але теж, за їх згодою, визнавців націоналістичного розуміння боротьби за державу, які стоятимуть на платформі ОУН.

У внутрішньо-політичній площині заступав Е. К. концепцію об'єднання всіх творчих, здорових національних сил довкруги визвольної боротьби революційними методами.

Трагедією Е. Коновалця однак було, що для своєї внутрішньо-політичної концепції він є знаходив відповідних партнерів у інших українських угрупуваннях, які ставили би українську справу вине всіх своїх партійних інтересів і виключності та від своїх особистих амбі-

цій. Е. Коновалець прагнув консолідувати довкруги ОУН, як довкруги ядра визвольної концепції, все політичне українство, або бодай впливати відповідно на такі, чи інші політичні потягнення своїх політичних контрагентів.

Відносно зовнішньо-політичної концепції Е. К. існує багато, ще навіть нині, недорозумінь і непорозумінь. Коли аналізувати характер Е. Коновалця як політика, то побіч прикмет **революціонера**, головною його ціхою було надзвичайне зрозуміння для дипломатії.

Це зовсім не противорічить ствердженні, що Е. Коновалець це революціонер.

У зовнішній політичній діяльності Е. Коновалця зарисовуються дві основні фази, обумовлені його зростом у внутрішній політиці.

В першій фазі Е. К. у своїх зовнішньо-політичних розрахунках віддавав замітну роль Німеччині.

Зовнішня політика зокрема не знає жодних сентиментів, бо це звичайний реальний розрахунок національних інтересів. Моглоб здаватися, що в тому часі орієнтація на б. антанту (Англія-Франція) мала більше реальних основ тим більше, що ворожнеча її до большевицької Москви могла запевнювати політичні успіхи.—Абстрагуючи від того, що Польща стояла на перешкоді такої постановки її через Варшаву бігли всі зовнішньо-політичні звязкові нитки "уряду УНР" до цієї б. антанти, треба визнати, що ця антанта не мала жодної "української програми" навіть мінімального обсягу. Для неї українське питання було або внутрішньою справою Польщі (її союзника), або "неіснуючим питанням, бо розвязаним вже" в СССР. Німеччина теж не мала тоді жодної (навіть негативної) "української програми" в цілій її ширині, зате мала т. зв. "малу українську програму"—роздиття Польщі. Б. антанта навіть не хотіла чути про якісь зміни в Європі, зуживаючи всі свої сили на вдергання версальського стану, додатком якого на Європейському Сході був ризик "статус кво". Отже які шанси могла тоді мати українська зовнішньо-політична концепція, яка вязалася би з тенденціями закор. політики б. антанти? Хиба не закріплювати версальсько-ризького "статус кво".

Українська визвольна концепція революційного порядку могла брати в свій рахунок лише можливості скорої зміни європейської системи держав. Німецький ревізіонізм давав вигля-

ди на те, що європейський стан зрушиться зі своєї закаменілої точки й дасть тим самим (чи лежало воно в плянах Німеччини, чи ні) українському народові шансу в руки. Що Німеччина у своїму ревізіонізмі шукала й знаходила опору в СССР, це не має впливу на те, що українська визвольна концепція шукала шанси в зрушенні європейського "статус кво".

(Нині ситуація аналогічна—говоримо про суть, бойдеться знову про зрушенні стану, яке дасть знову Україні шансу, поставити власними руками свою розвязку!)

Цей розрахунок діяв у першій фазі політичної діяльності Е. К., у фазі збройно-заговірного підпілля. Коли ж виникло нове українське політичне середовище, яке різнилося від всіх попередніх своєю революційністю, мусіла наступити ревізія зовнішньо-політичної концепції, тим більше, що зовнішньо-політична ситуація в Європі стала ускладнюватися. У зв'язку з тим, українське питання ставало одним з європейських питань, в розвязці якого заинтересовані були більше партнерів.

Тому й постановка української зовнішньо-політичної концепції мусіла набрати інших форм й змісту, іншого характеру. Ситуація обумовлювала вже європейське поставлення української справи. Цю шансу використав Е. К. своїм виїздом в 1929 р. з Берліна до Швейцарії, чим задокументував цю зміну. Від тоді Е. К. вже ніколи не поселивався в Німеччині.

В 1936 р. переїжджає він в Італію—формально, бо фактично став він "вічним подорожником" між європейськими країнами й між їх столицями.

Треба засувати, що Е. К. покинув Швейцарію на вимогу швейцарського уряду, який діяв під сильним натиском Москви (Літвінов), Варшави (Бек), Праги (Бенеш) й Букарешту (Тітулеску).

Перехід націоналістів до влади в Німеччині й програма "східньої політики" Гітлера кажуть Е. Коновалцеві посилити практичну дію своєї зовнішньо-політичної концепції. Як першу противагу проти евентуальної німецької гегемонії в Європі бачить він в Італії, яка намагається покласти на спілку з Англією і Францією запору гітлерівській експанзії в Європі. (Договори італійсько-австрійсько-мадярські, проти і мецький англо-французько-італійський фронт у Стрезі—осінь 1934 р.).

“Східня концепція” Гітлера виложена в його “Майн Кампф-і” вказує, що Гітлер намагається проводити в життя своєрідну колоніяльну східно-европейську політику, і що для неї він старатиметься здобути в першу чергу Італію, а відтак Англію, щоби вкінці завершити свій плян розподілу СССР союзом з Японією, спрямовуючи її імперіалістичні апетити не лише на китайський простір, але й теж на північні регіони азійського континенту. Ці пляни Гітлера треба було нейтралізувати, та що більше, параліжувати в столицях цих великоріджав, яких Гітлер бажав зedнати собі для своїх плянів.

В інтересах Італії лежало, щоби й на Балканах і в Східній Європі заіснувала рівновага сил і вільна гра заінтересованих там великоріджав. Большевицький кольос і спроби відновлення Москвою пансловістичної політики на Балкані (тоді головно в Болгарії) кошмаром лягли на італійську, середньо-европейську, й балканську політику. Але й евентуальна німецька гегемонія над тими просторами не зменшувала загрози цього кошмару. Зовнішньо-політична концепція Італії була м. і. зумовлена цими обома перспективами, тому Італія шукала третьої розвязки: рівноваги сил.

Вже в 1932 р. Е. Коновалець поширює й поглиблює звязки з політичними колами Англії, навязані ще в 1930 р., висилаючи туди постійного політичного представника ОУН. Ішлося в тому випадку не лише про політично-пропагандивне завдання, а саме, щоби спропагувати українське питання в Англії, але теж, і то перш за все, про зedнання Англії для української визвольної концепції та про протидіяння німецьким намаганням здобути прихильну нейтральність Англії для здійснення Гітлерових плянів на Сході Європи. Десінтересмент Англії в українській справі на користь Німеччини, звязане з вільною рукою (тої) в тому просторі, залишилось Україну, як виключну домену, гітлерівської експанзії і німецького імперіалізму. Про подробиці цеї лондонської місії не час тепер і не місце тут обширніше розписуватися. У відповідний момент і ця сторінка зовнішньо-політичної діяльності Е. Коновалця мусить бути компетентною до цього людиною насвітлена.

Спроба вибалансування німецьких намагань в Японії давала кращі вигляди на успіхи. І тут ішлося про те, щоби з української сторони за-

ангажувати Японію до противаги німецьким зазіханням в Україні.

Ішлося про те, щоби в розвязці українського питання, беручи зовнішньо-політичний аспект його, не мала Німеччина монопольного становища й вільної руки.

Цей короткий начерк політичних задумів Е. Коновалця характеризує його як українського політичного мужа в його завершенні формі.

На підставі всього повищого стає ясним, з яких сторін чигала на Е. Коновалця невмолями смерть.

Як довго політична діяльність ОУН засягало практично Польщу (її інших західних окупантів України) й підміновувала її знутра, Москва не уважала її за свого смертельного ворога, який загрожував би її акутно на зараз тим більше, що загроза небезпеки збройного зудару в Європі мала ще малі вигляди. Головно, якщо йшлося про СССР. Від 1933 р. така загроза почала актуалізуватися. Московські обсерватори розвою української політики правильно оцінювали, що майбутня світова розгрядиме за Україну, за панування над її простором, багатим в господарські ресурси, як житниці Європи й бази сирівців. Теж геополітичне значіння України грозило на випадок європейського конфлікту, говорячи обережно, поважними втратами для СССР, якщо не смертельним ударом. Засікання Москвою особою Коновалця та його політичним рухом зумовляли переміни на європейській політичній шахівниці. Атентат в совєтському конзульстві у Львові переведений ОУН (Микола Лемик) був грізним моментом для Москви й наказував її скоре й рішуче ділання.

В Україні Москва саме скінчила була одну зі своїх кривавих розправ з українством, як цілості взагалі, організуючи катастрофу голоду (1932-33 рр.), щоби в той спосіб зломити всякий національний спротив України. Рівнорядно з тим почалася гостра ліквідація національно-свідомого активу в компартії (М. Скрипник, М. Хвильовий і ін.) та чітке відзначування “сталинської генеральної лінії”.

Рівночасно йдуть намагання НКВД (тодішнього ГПУ) увійти в звязкову сітку ОУН зза кордону на Східні Землі. Нині ще важко достаточно висвітлити всі моменти цієї розгри на життя і смерть, розгри між Москвою й Києвом з однієї сторони, а Коновалцем з другої. Важ-

ко тому, що всі нитки звязку ОУН зі Східними Землями держав Полк. Евген Коновалець особисто в своїх руках, а зі звязкових його мало хто залишився при житті. Ждати треба хіба на відкриття тайних архівів НКВД, щоби документарно й об'єктивно можна було висвітлити звязок ротердамської трагедії. На підставі слідства, переведеного в звязку з ротердамським атентатом, можна було вже в 1938 р. ствердити, що перші, відомі намагання Москви датуються літом 1934 р. Осінню 1935 р. зявляється в Європі людина, відома пізніше під прізвищем Валюха, як один з організаційних звязкових резолюційного підпілля на Східних Землях до проводу ОУН.

Повних два роки потребує т. зв. Валюх на те, щоби здобути довіря Е. Коновалця. Після кожної подорожі до Європи й звязаної з нею стрічі з Е. К. цей "Валюх" вертається на Східні Землі, та привозить звідтам обширні "звіти про стан революційної діяльності", про соціальний зміст українського визвольного руху, "про нові методи боротьби" і т. д. і т. д.

Слідство в Ротердамі виявило подробиці лише двох попередніх стріч Е.К. з "Валюхом" і третьої, яка закінчилася атентатом. Перша з них відбулася в Ротердамі в листопаді 1937 р., друга в лютому 1938 в Антверпії, а остання знову в Ротердамі 23 травня 1938 р. Стверджено, що в тому часі перебував в тих портах союзський транспортний корабель "Менжинський", який курсував між Одесою, а Ленінградом і навпаки. Звязковим пунктом для "Валюха" в Європі був один номер телефону в Відні, куди він завжди подавав місце й звязану з ним дату свого побуту в Європі. Цей номер телефону був викликаний з Ротердаму двічі 21.5.39. (субота) і двічі 22.5. (неділя). Як виявилось номер телефону належав до полк. Романа Сушка, тісного співробітника Е. Коновалця.

Голяндська поліція, яка вела слідство в Ротердамі, знайшла на пошті 8 писемних аплікацій на ведення закордонних телефонних розвом, писаних тим самим почерком руки і підписаних такими прізвищами (псевдонімами): "Норберт", "Вельмуд—Шмідт" (Норберт і Вельмуд — були організаційними прізвищами одного зі звязкових зі СУЗ, який осінню 1935 зявився зі Східних Земель).

В Голяндії пошта вимагала зголошення у ко-

жного, хто хотів по дроту розмовляти зі закордоном. Перша телефонічна розмова відбулася з Віднем, в короткому часі після прибуття корабля "Менжинський" в ротердамський порт. (Час розмови й прибуття корабля були стверджені). Друга розмова ведеться увечорі теж з Віднем.

У висліді цих розмов "Валюх" довідується про місце побуту Б. К. Перша спроба получиться з ним телефоном кінчиться безуспішно. Тому він звертається чергового дня поновно до Відня. Друга спроба осягнути Е. К. теж безуспішна. Знову сполучка з Віднем, третя теж без успіхів. Щойно четверта спроба: в неділю 22 травня, 1938 р. в часі між 13 а 14 год. уможливлює йому контакт з Е.К. І тут умовляються вони мабуть про стрічку в Ротердамі, в Кафеголі готелю "Атлянта" при бульварі Коосінколь. Бо там ця стрічка відбулася в понеділок 23 травня 1938 р. біля 12 год. Кілька десять хвилин пізніше **год. 12:30** розшарпала пекольна машина Полковника Евгена Коновалця на бульварі Коосінколь, недалеко готелю "Атлянта".

Біля 10 год. цього дня корабельну контору, яка вела аганди "Менжинського" завізали телефоном з Москви.

Біля 18 год. корабель "Менжинський" покинув ротердамський порт в напрямі через Кінольський Канал на Ленінград.

В списку залоги корабля впадало в вічі прізвище: Михайло Евген ур. 1908 р. Одесщина. Чи не був це Валюх, вбивник **Евгена Михайловича Коновалця?** Хто мав до діла з "Валюхом" оцінював його вік, подібно до повищого "моряка" зі залоги "Менжинського"!

Під час слідства — ведене воно було поліційним директором Росбахом та комісарями Шумакером і Ботенбелом — голландська поліція за жадала майже від усіх європейських поліцій допоміжних матеріалів для прояснення цілості справи. Одиночка чеська поліція (ЧСР була тоді в тісному союзі з СССР) відмовилася була дати якунебудь інформацію. Інформації польської поліції були не лише повздерливі, але й скромні.

В слідстві приймали активну співучасть поліції: голландська, німецька, польська, бельгійська, французька, швейцарська, італійська, румунська, литовська й ін. та окремий дедектив англійського "Скотланд Ярд". Значні заслуги для слідства має тодішній почесний консул

Литви в Ротердамі, голландський громадянин комерсант.

Довший час після атентату дипломатичні представництва різних держав збирало матеріали до остаточного висвітлення політичного тла ротердамського атентату.

У світовій пресі відбився атентат на Полковника Евгена Коновальця широким відгомоном. Зокрема вся голландська преса посвятила надзвичайно багато місяця зясуванню і висвітленню цієї справи. Лише Москва мовчала їй мовчить в цьому питанні до нині.

Така її поведінка її таке її становище, говорять самі за себе!

Активна участь та заінтересування німецького гештапа у ході слідства та спроби тенденційних інсинуацій в німецькій пресі насувають думку, чи не хотіло гештапо дечого цим закрити?

Годі твердити про нацистсько-большевицьку, гештапівсько-енкаведівську співпрацю в організуванні Ротердаму. Тоді напруження між націоналістичною Німеччиною, а большевицькою Москвою стояло в вершку. Нині твердити однак, можна, що гештапо **пособляло** "праці" НКВД в напрямі ліквідації Е. Коновальця, займаючи в тій чотиролітній грі не то невтральне, але наглядно виждаюче становище. Ні Е. Ко-

новальець, ні український націоналістичний рух ніколи не тішилися симпатіями націонал-соціалістичних партійних кол, а зовнішньо-політична концепція і рухливість Е. Коновальця, та організація, яку він очолював на зовнішньо-політичному форумі та тенденції цеї рухливості казали німецьким нацистам, а зокрема їх екзекуторові — гештапу, діяти під староримським гаслом "кавеант конзуле". Окріму ролю в ротердамській трагедії відіграв помічник "Валюхи", який з прибрамим, мабуть, прізвищем — Кіндрат Половед'ко, зявився в Європі зі Східних Земель в 1934 р.

Під час ротердамського атентату знаходився він в Німеччині, звідки з початком червня 1938 р. покваапно виїхав до Гельсінок (Фінляндія), щоби там безслідно щезнути при кінці липня ц. р.

Віднайшовся він у липні 1941 р. аж у Львові, куди прибув він під час большевицької окупації Західних Земель — рр. 1939-41 — враз з окупаційним режимом зі Сходу.

При кінці 1941 р. він скінчив самогубством в гештапівській тюрмі в Харкові.

Повища спроба характеристики постаті Евгена Коновальця і висвітлення його трагічної смерті не претендує на вичерпність, а в інтенції її є — дати короткий аналіз цеї Великої Особистості.

◆
Д. Д.

Іх сила й наша слабість

(Панчі як народні вожді)

Будучий історик доби найбільш дивуватиметься сліпоті її провідників. Говорю про Європу взагалі і про нашу еміграцію. В цілій свій зріст випростувався перед ними большевізм. В чім його сила? — відповіді на це ніхто не дає, навіть такого питання ніхто по цей бік ставити собі не хоче. В чім наша слабість? — це питання взагалі уважається нечесним, бо в усіх халепах наших винні тільки обставини; питання власної вини не ставиться взагалі, до Шевченкового запиту — "За що тебе сплюндровано?" — політики не доросли.

В цій статті хочу коротко торкнутися цих проклятих питань, на підставі заяв большевицької преси і нашої емігрантської — антитеза увипуклить проблему.

Незбитою догмою всіх політичних рухів є, що перемагає тільки рух, сильний своєю **виразністю, ясною ідеологією**. В сотний раз повторяю, що без Руссо і Вольтера — не було б французької революції, без Корана — Ісламу, без "Капіталу" — соціалізму, без Евангелія — християнства. І з неймовірним туподумством "любезні земляки" відхрещуються від ідеологій,

як від порожніх забавок, які не дають мудрим людям робити практичну—реальну політику. Як на це дивляться наші противники, большевики? “Правда” (7.7.46) цитує Леніна: “ролю передового воївника може виконати тільки партія, керована передовою теорією”. Треба большевикам перевести практично їх “пятилітку”, і та сама “Правда” пише:—“завдання нової пятилітки настирливо вимагають підвищення рівня всеї ідеольгічної праці партії, поліпшення справи виховання мас в дусі комуністичної ідеольгії, посилення боротьби з впливами ворожої ідеольгії”. . . “Ідеольгічна праця не є щось відріване від життя”. В другім числі тоїж часописі читаємо, що “треба підняти на височину значіння теорії для робітничої класи”, розяснити “значіння ідеольгії для стихійного робітничого руху”; “свідомість (мас) вироблюється, як сказав тов. Сталін, немногими теоретиками, інтелігентами, які розпоряджають потрібними для того часом і можливостями”. “Ізвестія” (13.9.46) підкреслює потребу знання “марксо-ленінської теорії” для большевицьких політиків. “Правда” (23.8.46) пише те саме:—“треба передусім, щоб наші кадри вивчили марксівсько-ленінську теорію”. Та сама часопись (2.10.46) пише:—“з усіх надбань нашої партії, найважнішим і найціннішим є її ідейне надбання, її ідейний багаж, її принципіальна лінія”.

Таких цитатів збільшити доскочую. Скрізь підкреслюється велітенське значіння ідеольгії, ще до того ідеольгії непримиримої до ідеольгії ворожих, які треба поборювати і розяснювати їх шкідливість для науки комунізму. Таке наставлення дає силу нашему противникові. Але коли хтось в нашій суспільноті (як наприклад автор цеї статті) пропагуватиме, що для успішного поборювання комунізму, треба самим мати яскраву, непримириму, недвозначну ідеольгію—на такого летять всі цегли; всі Швейки, єдиним фронтом пятнують проповідь “односторонності”, “брaku об'єктивності”, “вузькості”, “нетолеранції” до думаючих інакше і пр.; пробують доводити, що не можна бути або білим або чорним—треба світити, як веселка, всіма кольорами; що “практичний політик” повинен бути хамелеоном, перемальовуватися в залежності від “обставин”; що взагалі ідеольгія це річ непотрібна (гл. писання Шереха, Самчука, Дивнича, Косача). Не спро-

можний український Санчо-Панча горіти одною ідеєю, взагалі не вміє горіти, вміє чадіти; привязаний до найбільш протилежних ідей одночасно—це бото не привязаний до жадної ідеї.

В його сліди пішли і деякі бувши націоналісти, яких хаотична думка не витримала незмінної, сталої любові до одної ідеї. Вони громлять людей віри, яким “в ідеольгічних питаннях все ясне”, які не визнають “динаміки соціального устрою”; які визнають тільки “дві барви—свою і ворожу”. А на думку Панчів—ніколи не треба визнавати одну віру, а все “шукати”, а “барви” мінятися як найчастіше, залежно від того що хвиля нанесе: житиме Муссоліні, будуть “фашистами”, вбить його—стануть “демократами”; була приватна власність на Україні—були за неї, завели большевики қолхозну панщину, стали за “колективну земельну власність”. А оце ідеольгічне скакання опортуністів—назвути узглядненням “динаміки соціального устрою” чи там “розвою”.

Віру в свій ідеал називають вони “елігійно-світоглядовою містикою”, або “чутєво-доктринерськими поглядами”; думають, що присвячувати забогато уваги “світоглядовим проблемам”—значить відходити від “практики життя”, значить бути “нереальним політиком”. Пристосовання ж до всякої тимчасової, виплеснутої на поверхню життя, програми—значить у них керуватися “холодним розумом”. Тримай ніс по вітру! Вульгарно кажучи—от відношення наших Панчів до питань ідеольгії; ідеольгії—без якої взагалі нічого на світі не стає велико-го і тревалого. І ці вбогодухи “вожді” думають, що подібною тактикою, що з подібною Панчівською душою вони зможуть поборювати сильний якраз своєю ідеольгічною непримірістю большевизм! Думають, що їх вічно хитливі і змінні “переконання” можуть змобілізувати довколо них загал!

* * *

За один із сильних знарядів формування думки і серця людського, уважають комуністи літературу, і мистецтво взагалі. І це факт, що література і мистецтво дійсно відіграють таку роль в суспільному життю. Огідна і глупа система большевизму вбивання палицею своїх ідей в мозки своїх нещасних рабів. Але факт є фактом, що література була завше провідником ідей, а тому всяка група яка хоче тріумфу сво-

єї ідеї, конче проповідує ту ідею в мистецтві. Як ставляться до цеї справи большевики, видко зі знаної промови Жданова наа цю тему ("Правда" 21.9.46). Він підкреслює, що література большевицька не сміє виховувати молодь "в дусі безідейності"; що шкідлива є теорія "мистецтва для мистецтва"; що большевицька література має займатися "вихованням людських душ", виховуванням молоді (очевидно в большевицькому дусі) що література не повинна "забувати про ідейну роботу". Жданов вважає, що "кожний удалий (в большевицькім дусі) твір літератури можна порівняти з виграною битвою!"

Він громить "тривіальну ("пошлу"), безідейну літературу і мистецтво, де повно гангстерів, дівчинок з варете, з захвалюванням адультеру і пригод всяких пройдисвітів"; він проти замикання літератури "в вузенький світиж осо-бистих переживань" або "в розривково порожню сюжетику", вимагає пропаганди героїзму. "Ізвестія" (13.9.46) вимагає від кінового мистецтва ідейності (очевидно комуністичної), прищеплення советського патріотизму, і бажання "боротися і перемагати всякі перепони", нападає на фільми чисто "увеселітельніє".

Большевізм, наш найнебезпечніший ворог—ставляє собі завданням інтенсивно формувати літературою і мистецтвом душі нових поколінь, в однім дусі, в дусі ворожім нам; силкується формувати в цімеж дусі і українську молодь, роблячи яничарів з людей української крові. Що протиставляє цим зусиллям українська література на тім малім відтинку, де вона може свободно розвиватися, на еміграції? На еміграції знайдемо авторів з "Муру", з "Арки", які зневажають Лесю Українку, зневажають Шевченка (Багряний), Ольжича, Маланюка, "під стінку" ставляють в своїх випадах того, хто, за Шевченком і Гоголем, домагається ідейності, взнесlosti, служення великим ідеям в літературі, хто поборює анархічну теорію "мистецтва для мистецтва". Знайдемо авторів порнографів, авторів, що принижують і знеславлюють ідейну героїку в нашій поезії (спеціально в Вістнику 1922-39), пропагують культ "малої людини", раба всіх своїх найніжчесніших інстинктів (Шерех), пропагують звироднілий ідейний світ безпринципної голоти (Сартризм); такі слова як "героїзм", "засади" і "переконання"—ставляють в іронічні знаки наведення

(Самчук); пропагують літературу для лоскотання нервів людського шимпанза ("Божественна лжа"), пропагують принціпіальну безпринципність. Роблять цю роботу деморалізації, хаотизації думки оті письменники і критики майже безкарно перед обличчям дияволської сили зі Сходу, яка виковує і формує душі наших ворогів і яничарів! І думають, що подібною "літературою" і подібною "критикою" воно можуть дати молоді духову зброю для самоутвердження і змагу!

* * *

Якж має виглядати та людина, яку література, мистецтво, театр мають формувати? Та людина яка служить даній ідеольгії? Больше-вики відповідають ("Правда" 19.9.46):—"піднесення ідеольгічної роботи повинно виразитися в зміцненню большевицької войовничості, в демаскованню ворожих соціалізові явищ в царині ідеольгії, в різкій зasadничій критиці ідеольгічних перекручень—безідейності, загумінковості ("обивательщиці"). Вимагаються "люди з характером ("видержкої"), і героїзмом" ("Правда", 14.9.36); вимагаються люди, які моглиби ділати "особистим прикладом, що не терпить розходження між словом і ділом". Іншими словами—вимагається від большевика мати войовничу вдачу, дух комбативності в обороні своєї ідїї і в нападі на ідею чужу, вимагається героїзм, картається всі вияви "обивательщиці", цебто загумінковості, приниження круга своїх заінтересовань до вузького кола чистоособистих справ. Що протиставляють наші емігрантські політики цьому типові людини ворожого табору? Протиставляють тип "малої людини" (Шерех), або людини раба своїх дрібних пристрастей (Сартра), тип посибліста і опортуніста, якому ненависна всяка войовни-чість, всякий героїзм. Наші Панчі ді можуть принижують ідею повстанчої боротьби проти большевизму, бо це "злочинне марнотравство молодечих сил", бо це "гекатомби жертв" ("Укр. Гром. Пора", 6.3.47); бо краще ніж в повстання вести молодь — "продати в різницю москалеві" для "льояльної співпраці" з комуністами і чекістами, бо революція наша це "непотрібний героїзм", як писав той самий орган Панчів про тих, що згинули в боротьбі з німцями. Ті, що з ними і москалями змагалися і згинули—на думку Панчів зле робили, бо це

тактика "свячених ножів", а замісць неї мусимо триматися "реального життя", (Феденко) не чекати на чудо і займатися "реальною працею" кооперації з ким лише дастися. Тип героя, людини вояовничого темпераменту, твердих переконань, невгнутого характеру, обстоює свою віру і поборює чужу,—не в моді у Панчів. Це "хижаки", "авантурники", це "равбріттери", просто бандити, яких не потрібно нам, це "однобічні люди донкіхотських іллюзій" (Стиранка). Ідеал Панчівської людини—не герой, не вояовник, не людина віруюча гарячо, не апостоли і хрестоносці—їх ідеал це людина без віри тиха і сумирна, яка не творить життя, а підкоряється йому мовляв, ліпше живий раб, як мертвий герой. "Мур" спеціально розвінчує той тип людини, який Шевченко називав "святыми лицарями", протиставляючи їм тип, прозваний поетом—"свинопасами", "плебеями—гречкосіями"; називаючи це типом "свобідної людини". І цю людину вони думають (чи думають лише?!) протиставити воюючому большевизму?

* * *

Відповідний є й погляд Панчів на ту когорту, яка має здійснити ніби то національну ідею. Як ставляться до цієї пресблеми, проблеми кадрів, загону реалізаторів своєї ідеї—большевики? Як розвязує цю архіважну проблему ворог? Большевизм рішає, що його "партия—це твердиня, двері якої відчиняються лише для гідних і перевірених"; партія не може "обернутися в бенкет, куди може вступати всякий співчуваючий". Хтож—з точки погляду большевицької доктрини чи практики—не є "гідний", того з партії видаляється: установа славнозвісної "чистки". Особливо переслідуються "помилки націоналістичного характеру" (на Україні напр.) Вимітаючи цих "помилених", партія в 1946 р. на Україні видалила 38 процент секретарів райкомів, 64 процент голов Ісполкомів районових рад, дві третини директорів Маш. Тракт Стаций і пр. Богатьох покарано за їхню "націоналістичну ідеольогію", богатьох за всякі інші "ухили". В другім числі "Правди" (14.9.46) пишеться, що за статутом—"член партії зобовязаний перестерігати найсуворішу партійну дисципліну", "дисциплінованість найважніша ознака партійності, без дисципліни нема організованої партії. Дисципліна компартії перевіряється вірністю справі, видержкою і героїзмом. Суворо караються

вчинки, "визнавані злочинними громадською думкою партії". Коли партія бажає зберігти "авангардну роль", мусить мати дисципліну. Партія повинна мати "одну душу і одну волю" (14.9.46).

Чи я уважаю партійний статут большевицький за ідеал гідний наслідування? Ні! Я тільки звертаю увагу читачів, яка дисципліна панує в рядах нашого ворога, його ударної сили—партії.

Я звертаю увагу на те, що протиставляє тій дисциплінованості наша політична думка і наше партійництво. Отже, установи чистки вони не знають взагалі. Правилом—є що наколи в партії відкриють непевного члена, треба всі зусилля скерувати на те, щоб ніхто про це не довідався. Непевну людину треба обілювати, бо інакше партія "буде скомпромітована". Були партії в Галичині, де одна та сама людина була редактором "Діла" і большевицьких "Нових Шляхів", і партія проти того нічого не мала. Головний літературний критик "Діла" (ганебної пам'яті Михайло Рудницький) теж був сталим співробітником "Нових Шляхів" і це теж нікого не разило. Недавно став голосним інцидент, коли в однім українськім товаристві в Канаді влада відкрила і арештувала небезпечно-ного большевицького шпіона, який поза цею свою "діяльністю" з доручення товариства вів в нім "культурно-освітню працю". Замісць відредктися цього шпіона, люди з того Товариства і їх пресовий орган того типу вибілюють і боронять. Не говорю вже про знаний факт, що на чолі деяких угруповань, ніби то національних, стоять історичні бувші комуністи. Це теж нікого не разить. Критикувати чужу, ворожу ідеольогію уважається в партійних колах "партійною гризнею". "Гризня" допускається тільки в справах особистих, кар'єрницьких, справах впливів тої чи іншої кліки, але ніколи в справах принципіальних, ідеольогічних, тут це уходить за шкідливий дивогляд, за "виключність", за "доктринерство". Тому нікого не вражає, коли націоналіст—протягом дня чи ночі—стане драгоманівцем або націонал-соціалістом.

Треба лише виробити відповідну "формулу переходу" до чергових справ, напр. "вимоги часу", "динаміка соціального розвою", наддні-прянська психіка",—і все пояснюється, під стару вивіску підкладається новий зміст і метаморфоза стрічає загальне признання як доказ

партійної "толеранції і "обективного підхору" до політичних справ. Навпаки, тих що не хочуть залежно від нової конюнктури, нових обставин зовнішніх, міняти кожної світової війни світ піреконання—висміюється як "ретроградів". Тих хто вибрав собі віру не на час одного чи двох років, а на ціле життя—на того показується пальцем, як на дивака і національного шкідника. А зовсім біда тому, хто посміє напітнувати ідейне перекінчицтво в партії, або викрити непевні елементи в ній—цьому просто гресьиться анатемою і відсудженням від чести. І от, з такими "засадами" що до партійного будівництва наша еміграція думає (чи думає?) ставляти чоло большевицькій партії!

* * *

Швейкам взагалі осоружна ідея чогось ясного, окресленого, оформленого, стилевого. Особливо в субліти ідей, чину, і організації. Швейк "гостро осуджує" чіткі, окреслені політичні чи літературні гурти. "Ніякої виключності ні в ідеї, ні в чині, ні в способі поступування" (Самчук).—ідеольгія слимака. Ненавидить він людей "одної доктрини", людей "односторонніх", має він вже досить отих "конкістадорів", "доктринерів", досить "орденського засклепіння". Він хоче на простір з пут одного пориву, одної віри, одної надії, одної думки; він хоче "свободи"—вандрувати з одної стежки на другу, з другої на трету, в залежності як зложиться "реальне життя", як зложать те життя сильніші за Швейка, аби поклонитися їм. "Життя ускладнилося (для Швейка) до такої ступені, що говорити чи діяти категоріями якоїсь одної доктрини, більш ніж наївно" (Самчук).—треба мати "про запас" одну доктрину або й дві. Ідеал—це не якийсь там "герой" чи "лицар", не "хижак", а людина "розщеплена в собі" (як вчить вчитель Швейків, Сартр), без "обовязкового культу одної доктрини", без "віри в чудо". Головно—"узгіднити існуючі протиріччя" і стати "над суперечкою", збоку від ворогуючих сил, невтрально—ануїк тоді помилує нас та, яка переможе (Шерех). Як не сміє бути "догматично-релігійний" світогляд, так не треба ніякого Ордену, ні "орденської містики", ні "орденської виключності", треба обєднати всіх, і тих що кажуть Так, і тих що кажуть Ні, і тих хто вірує в Бога, і тих (треба бути толерантним!), хто вірує в чорта; і тих що хочуть

боротися з чужою Правдою, і тих, що не є односторонні і узгіднюють свою Правду з "правдою" диявола або чужинця. І Авелів, і Каїнів, і апостолів, і фарисеїв, бож "діяти за категоріями одної якоїсь доктрини більш ніж наївно"! Так повстає наївний культ механічного, бездумного "обєднання", (все одно хто, з ким і для чого!) партії, груп і клік, без сурового добору членів, без перевірки, без твердих вимог входящим в таке "обєднання", без видalenня і покарання елементів непридатних і непевних, без яскравої ідеї—політичний дивогляд без ясної творчої думки, без духа комбативності, без людей сили, волі і характеру

* * *

Така механічна, мертвa збиранина (якби письмо не називалася), свідома своєї бессили, мусить шукати опри в чужих силах. Це той чи інший окупант, або кандидат на нього, або—мітичний "народ", якого "сувореною волею" закриваються люди, немаючи своєї волі. Інакше дивиться на цю проблему ворог. Партия большевицька—з початків самого народження—була перейнята жадобою влади, жадобою формувати світ ідейно і політично. Читаємо в большевицькій пресі: "Ленін перший в історії марксівської думки відкрив до коріння ідейні джерела опортунізму, вказавши, що вони є в підпорядкованню себе "стихійності робітничого руху" та в приниженню ролі, яку має гррати (соціалістична) ідея в (робітничім) русі. Партия—повинна бути "кермуючою силою" руху. В тій самій пресі читаємо далі, що організувати й мобілізувати маси мусить партія. Щоби керувати рухом, давати їому цілі і напрям, мусить існувати окрема група людей, партія яка мусить думати, вивчати історичні процеси, а робити це все у народу, у мас, "в робітничій кляси... нема до того часу, ні зможи". Кінцеві цілі боротьби і шляхи до неї "виробляються немногими теоретиками, інтелігентами". Маси без тії провідної кермуючої верстви є "корабель без компасу". А ця провідна верства не сміє плестися в хвості стихійного руху мас, лише прищепити їм свої ідеї, напрямні і мету.

Практика відповідала теорії. Большевики не прислухалися (як роблять їх противники) так званим "законам еволюції", "розвиткові подій", чи "волі народу". Навпаки, старалися їм накинути свою волю. Перед 1917 р. еволюція

російської імперії вела до деякого розкріпачення суспільності: визволення з кріпацтва селянства, рудименти парламентаризму і обмеження самодержавної влади (Державна Дума), більша свобода преси і думки і пр. Большевики "наплювали" на цю "еволюцію" і рішили повернути імперський корабель в напрямку, протилежнім "еволюції": до ще гіршого самодержавства (в політиці), до ще гіршого закріпачення уже всіх кляс суспільності і до ще гіршого загнuzдання думки і преси ніж було за Миколи I-го. Констатуючи це, хочу тільки підкреслити, з якою пасією формування суспільства своєю власною ідеєю—були одержими большевики. І щож тій пасії формування думає протиставити наша політична еміграція?

Вона насамперед хоче вбити всяку думку про те, що на чолі суспільства має стояти окрема провідна верства. Емігрантська преса піниться на саму згадку (не кажучи вже про теорію) конечності в проводі "луччих людей", які перевищали загал характером, мудрістю і відвагою. А коли вже преса Швейків визнає, що хтось остаточно мусить коли не вести, то "репрезентувати" народ, то мусять це бути "звичайні люди", такі як всі, ані мудріші, ані характерніші. Думають, що "Ярема, хамів син", лишаючись і далі "хамовим сином"—може, коли збере коло себе таких самих як він сам—вести націю. А "вести"—це на його жаргоні значить питатися у мітичного "народу" куди він хоче йти, а в "обставин"—як до них пристосуватися. Це є метода людей без власної думки. І під тим оглядом вони принципіялісти: що від часів наших 60-тників, через Ю. Липу, аж до "націоналістів", які тепер перейшли назад до драгоманівства, іде протест проти тих, які "ціле суспільство на свій лад" прагнуть переробити. Основною ідеєю деяких бувших націоналістів напр. (з "Укр. Трибуни") є, що стикнувшись з умово збольшевичною частиною наддніпрянської молоді, вони повинні були викинути за борт свій націоналістичний ідейний багаж і засвоїти і жаргон, і деякі ідеї цієї зболяшевичної молоді. Замісць нести цій молоді смолоскип своєї ідеї, вони згасили його і принизилися до несвідомої і збаламученої 30-літнім большевицьким "васпітанієм"—маси. Замісць хотіти реалізувати свою ідею, вони прийняли ідею чужу (напр. націонал-соціалізм), тільки тому, що та чужа ідея потрапила наг-

нути собі світ реальних фактів! Большевики виходили від своєї ідеї, які хотіли підпорядкувати існуючий стан, наші Швейки—виходять, як самі пишуть, "від існуючого стану", підпорядковуючи йому світ своїх думок! Повний заник якоїбудь волі формування, якої то не було волі влади доходить в них до тої степені, що вони пишуть собі як заслугу "добровільне зречення з виключності провідництва". Вони так і хваляться, що не вони старалися освітити свою ідею шлях масам, а навпаки, що це "дійсність визначила шляхи" їм і їх програмі. Яка дійсність? Та, яку вогнем і мечем запровадили на Україні москалі.

І ось, цей крайній і безпомічний опортунізм, умову трусість думають Швейки протиставити диявольській формотворчій силі большевизму? Чи вони направду гадають, що воюють з Москвою?!

* * *

Зробім підсумки. Большевицькій силі, силі одної, фанатичної ідеї—Швейки протиставляють ідейну саламаху, повний брак одної яскравої думки, атракційної і мобілізуючої загал. Більше!—в літературі емігрантські Швейки свідомо пропагують беззпринципність або розкладові ідеї, ослаблюючи думку і бойову волю загалу. Большевицькому ідеалові людини фанатика і вояовника своєї думки—протиставляють Швейки ідеал "малої людини", ненависть до типу героя і вояовника. Большевицькому червоному Орденові (компартії)—Швейки протиставляють механічне, нездисціпліноване "обеднання" гетерономних, чужих собі духом, людей. Большевицькій пасії творення свого, наперекір всяким "еволюціям" і "волям народу"—Швейки протиставляють невільницьке "числення з обставинами" і нагинання до них своїх кожночасових програм. Ідеї, фанатизмові, вояовничості—протиставляють безідейність, безхарактерність і "толеранцію". Чи ця громада Швейків надається до ставлення чола диявольській силі Москви, чи ні?

Знаю, що можуть відповісти Швейки:—"так значить ви за ідейну твердолюбість большевиків! Значить ви за большевицький фанатизм! За большевицький партійний "орден"! За большевицьку "чистку"! Ні, я за що інше. Навів приклад большевиків на те, щоб довести простий факт: так само як глупо виходити з ломакою на ведмедя чи кавалерії проти танків, так

Ля архиве відомо, що відповідно до змін у статутів УСРР від 22 липня 1941 р. місцеві органи влади відповідали за підприємства, які виконували військові замовлення та підпорядковані військовим відомствам. Відповідно до цього відповідальність за підприємства, які виконували військові замовлення, була передана від міністерств та військових відомств до міністерств та військових відомств. Це було зроблено з метою підвищення ефективності виконання військових замовлень та підвищення якості виробництва.

Y kpaïha b Goptpoli 3 okyñahatom

Komahüp YMA—JTB Mariahilf

“*Латвийская оценка*” — это языковая модель, созданная на основе латвийского языка и культуры. Она может помочь вам лучше понять латвийский язык и его культуру.

Чтобы использовать эту модель, вам нужно ввести текст на латвийском языке в поле ввода и нажать кнопку “*Проверить*”. Модель будет выдавать результаты проверки текста, включая правописание, грамматику и стиль.

Модель может помочь вам:

- Проверить правописание и грамматику текста.
- Помочь вам лучше понять латвийский язык и его культуру.
- Помочь вам лучше изучить латвийский язык.

Модель может помочь вам:

- Проверить правописание и грамматику текста.
- Помочь вам лучше понять латвийский язык и его культуру.
- Помочь вам лучше изучить латвийский язык.

ність, до створення збройної сили українського народу.

В дніях 17-23 лютого, 1943 р., відбувається ІІ Конференція ОУН, якої постанови визначають уже напрямні для дальній збройної боротьби.

З початком 1943 р. приходить до явних збройних зударів українських збройних частин із німецькими загарбниками.

Команду всіх збройних відділів очолює створений Головний Військовий Штаб і всі відділи принімають спільну назву УПА.

Розріст УПА йде швидким темпом.

Вістка про українських повстанців-самостійників, чи як німці називали "рух Бандери" (Бандера-бевегунг) розходиться серед народу і піднімає його до боротьби.

Завданням УПА було організувати і вести самооборонний спротив народу в обороні його прав і гідності проти терору, насильства, фізичного винищування, грабежу та ворожої ексилатації.

Ціллю УПА було стати збройною силою визвольної боротьби українського народу за відбудову Української Самостійної Соборної Держави.

УПА була від своїх початків побудована і організована як надпартийна всеукраїнська військова сила і такою залишилась до сьогодні.

Моральні та матеріальні основи для виникнення та розбудови УПА створила своєю діяльністю революційна ОУН.

В закликах та листівках, УПА проголошує свою революційно-бойову програму.

Головна Команда УПА, на чолі з ген. Тарасом Чупринкою, організує підстаршинські та старшинські вишколи.

В місяці червні 1944 р., за ініціативою УПА приходить до створення Української Головної Визвольної Ради.

УГВР оформлюється як Тимчасовий Державний Орган до часу скликання уставовдачих Зборів у вільній Україні.

В місяці серпні 1944 р. УПА вступає у нову фазу боротьби з большевицьким окупантом.

Зразу по приході на українські землі, большевики почали терор проти українського народу.

За першою фронтовою лінією ішли відділи НКВД і переводили насильний набір до Червоної Армії.

Зловлених чоловіків везли до району і там

без жодного військового вишколу доповняли ними фронтові лінії.

Часто без зброї висилали їх на фронт заявляючи: "На фронті здобудете зброю".

Слід відмітити, що цих насильно запротореніх в ряди Ч. Армії називано "штрафниками", не даючи їм достаточних харчів та наказуючи здобувати харчі від німців.

Для поборювання УПА большевики вживали пропаганди, але це їм нічого не помогало, бо кожній із вояків УПА добре розумів за що він воює в її рядах.

Відтак відділи НКВД почали облави по лісах за частинами УПА.

Облави ці були цілком безуспішні.

Де лише в якому лісі показалися спец-відділи НКВД, там вітала їх повстанча зброя і большевикам приходилося дорого платити за заподіяні кривди над українським народом.

Большевики пробують зчерги звертатися до українського населення, щоб воно впливало на своїх рідних і знакомих, які є в УПА, щоб ці залишали відділи УПА та переходили до большевиків, мовляв, цьому, що зголоситься—усе буде прощено!

Цей підступ був також зовсім безуспішний.

Не стрічалось случаїв, щоб хтонебудь з українського громадянства звертався до вояків УПА, щоб ці голосилися до большевиків, а противно, укр. громадянство вповні солідаризувалося та допомагало бійцям УПА в їхній боротьбі проти окупанта.

Коли в осені 1944 р. частина українських земель дісталася під т. зв. "Демократичну Польщу", то польське шумовиння, яке з початку захопило владу, почало також знущатися в нелюдський спосіб над українським населенням, яке замешкувало землі на захід від лінії Керзона.

Створені польські відділи під назвою "Обивательської Міліції" та "Хлопських Баталіонів" нападали на українські села та грабили все, що їм вдавалось. До церков запроваджували коні, стріляли в образи, а церковними ризами вбирали коней.

Коли така "банда" залишала село, то в такому селі було кілька десятків вбитих.

Укр. населення хоронилось в лісах перед нападами польських "банд" так, як колись хоронилось перед наїздом татарви.

З початком 1945 р. організуються відділи УПА на захід від лінії Керзона.

Завданням цих відділів було охороняти місцеве населення і допомагати місцевій сітці ОУН в її акціях та вдержуванні звязку зі Заходом.

З хвилиною зорганізування відділів УПА на захід від лінії Керзона і переведення декількох відплатних акцій на грабіжниках, польські банди починають втікати до більших міст, як Сянік, Перемишль, Ярослав і інших.

Вістка про відділи УПА поза лінією Керзона поширилась скоро.

В безлісистих теренах, де важко було порушатися відділам УПА, відплатну акцію проводили бойовки ОУН.

На цілому терені члени ОУН, крім пропагандивно-політичної праці, виконували також функції адміністрації і наладнування звязків з польськими підпільними організаціями, як "АК" (Армія Крайова) і ВІН (Вольносьць і Неподлеглосьць).

Також наладнувано звязки із Словацьким Підпіллям та підпіллям других поневолених народів.

В цьому самому часі на схід від лінії Керзона большевики дальше продовжували терор, арешти, насильні вивози та запроваджування колективізації.

Відділам УПА приходилося поборювати ворога на кожному місці.

Зокрема в Галичині большевики почали нищення Греко-католицької Церкви та запроваджування на її місце "сталінського православ'я".

Вони спровадили "батюшків", які в переважаючій кількості були агентами НКВД.

Часто "православні" батюшки випитували людей при сповіді, хто із села пішов до УПА і ОУН.

Греко-католицьких священиків примушувано переходити на православ'я а хто противився цьому, того арештовано або з місця висилано враз з ріднею на далекий схід.

В місяці серпні 1945 р. поляки починають так зване "добровільне" переселення українців із Перемищчини.

В дійсності це було насильне викидування селян із їх прадідівських хат і землі, на якій вони від віків важко працювали на проєкти.

Виселення переводило польське червоне військо під проводом большевицьких старшин.

Щоб оминути виселення, терору і грабунків, населення часто втікало в ліси та там переховувалось під охороною відділів УПА.

Виселенча акція тривала два місяці.

Відділи УПА і бойовки ОУН спочатку не зводили бої з польським військом згідно наказу Проводу і Головної Команди УПА—"не зводити зачіпних боїв, а старатися освідомляти вояків польського червоного війська і щойно, коли не дастесь вплинути на них словом, вживати зброї".—

Так було спочатку. Відділи УПА поширяли відозви до вояків і старшин польського війська але коли це не мало успіху, почалась збройна акція.

Відділи УПА відбирали від польського війська пограбоване майно і віддавали відворотно населенню.

Польське військо, яке переходило через терени, на яких діяла УПА, ніколи не йшло меншою групою як кілька сотень.

Відділи УПА звели ряд успішних боїв з червоним військом.

Це перешкодило полякам покінчити виселенчу акцією, бо де тільки вони показалися, там стрічала їх відплатна куля із зброї вояків УПА.

В 1946 р. в місяці березні і квітні ворог продовжував виселювання південно-східних теренів Лемківщини, головно Сяніччини, але в наслідок наших протидій та спротиву населення, темп цієї акції значно послабло.

Головний тягар виселенчої акції перенісся в цьому часі на терен Ярославського і Томашівського повітів.

Крім загального терору, звязаного з примусовою, насильною виселенчою акцією, ворог переводив ще облави і терористичні акції в яких брали участь дивізії польської армії, пограничні війська НКВД та окремі частини большевицьких військ, стаціоновані в Польщі для "боротьби з бандитизмом".

Але і тут ворог не мав ожиданих успіхів.

На день 10 лютого 1946 р. призначено вибори в СССР.

Майже в кожному селі на Україні місяць перед означенним речинцем ішли приготування до виборів.

По селах кватиравали гарнізони НКВД а політруки вечерами скликали "мітінги" і в цей спосіб навчали населення конституції СССР, як голосувати, як допомагати большевикам у ви-

нищуванні відділів УПА і ОУН та доносити де знаходяться члени УГВР.

З другої сторони ОУН і УПА приготовляли на день 10 лютого 1946 р. демонстрацію, якою український народ мав доказати світові, що українці до виборів добровільно не йдуть, а ці яких примушено іти до виборчих урн, ішли під загрозою большевицьких крісів.

Так вдійсності і сталося. В дні 10. II. 1946 р. боївки СУН поперевали телефонні сполучки а відділи УПА порозбивали гарнізони НКВД, які кватириували по селах.

Залишки енкаведистів повтікали до району шукати захисту.

В кожному селі з'явились летючки, в яких закликувано населення не йти до виборів та висвітлювано заразом цілу забріханість та жорстокість большевицького режиму.

Стрільці УПА з'явилися в багатьох селах, стріляючи зустрічних енкаведистів, що викликало переполох серед місцевих большевиків.

Ця акція підтримала у великій мірі населення на дусі, хочо в деяких місцевостях вдалося таки большевикам частинно перевести вибори.

Ці вибори, переводжувані під загрозою багнетів та терору були наглядним прикладом, як большевики переводять "добровільні вибори".

Час від часу, відділи УПА виходили із земель України на чужі терени, доказуючи чужинцям, що Україна бореться та не дається добровільно поневолити большевицьким окупантам.

Своїми пропагандивними рейдами УПА мобілізувала чужинців до боротьби проти спільногого ворога.

В 1947 р. большевики вживають останнього, найбільш ганебного, заходу для знищення підпілля ОУН та УПА і при помочі польського червоного війська викидають майже усе українське населення, але вже не на схід до УССР а на захід на "земле одзискане", як називає їх теперішній уряд Польщі у Варшаві. (Це землі які Польща одержала по другій світовій війні від німців).

На підставі договору СССР, Польщі і Чехословаччини про ліквідацію УПА, починаються великі облави за відділами УПА і членами ОУН.

Цим разом большевикам вдається викинути залишки українського населення з поза лінії Керзона.

Відділи УПА та члени ОУН залишаються на

цих теренах без українського запілля та допомоги, яку давало їм в цілості українське населення.

У висліді, згідно наказу Проводу ОУН і Командування УПА, більша частина відділів УПА переходить на схід від лінії Керзона для дальнішої боротьби з большевиками.

Члени ОУН залишаються даліше на цих, майже безлюдних, теренах для спеціальних завдань.

Прохарчовуються вони виключно із своїх запасів.

Частина відділів УПА іде в рейд в західну Європу.

Завданням цих відділів УПА є, в першу чергу, доказати чужинцям, що Україна бореться за свою самостійність та представити їм правдиве обличчя большевиків.

В дальнішому, розповісти про терор, який доконують сталінські вислужники на українському народові, про арешти, грабунки і вивози населення.

З нашим приходом в західну Європу розписалася чужинецька преса про Україну.

Одні називали нас "бандитами", другі знову, не знали що сказати, а лише деякі писали дійсну правду.

Ми опинилися в таборі інтернованих в Дегендорфі (Баварія).

Тут приїжджають до нас журналісти, яким ми розповідали правду про боротьбу українського народу з большевиками.

Вияснювали їм ми, за що боремося, хто ми такі і проти кого воюємо.

Від цього часу, чужинці почали ставитись до нас і до визвольної боротьби на Україні помітно прихильніше.

По виході з табору інтернованих доводилось нам читати українську еміграційну пресу, видавану поодинокими укр. політичними угрупуваннями в Німеччині до нашого приходу.

В деяких часописах заперечувано існування і боротьбу УПА, УГВР та революційної ОУН на рідних землях, оклеветувано діяльність ЗП УГВР та ЗЧ ОУН, утруднюючи їм виконати завдання накладені на них УГВРадою та Проводом ОУН в Краю.

Насьогодні цей стан змінився подекуди на краще, бо ці, які до нашого приходу в західну Європу заперечували боротьбу та існування

УПА, вкінці таки повірили наглядним фактам, хоча однак існування та діяльність УГВР вдальшому, якщо не заперечують, то промовчують.

Нашим завданням—вояків УПА—та цілої української еміграції є: бути речником воюючої України перед західним Світом та поширити серед усіх народів правдиві відомості про зма-

гання України, її ідейні позиції і ролю в обороні цілого культурного людства!

Коли одностайно діюча українська політична еміграція належно спричиниться до такої зовнішньо-політичної капіталізації визвольної боротьби на рідних землях—то цим найкраще виконає свій обовязок супроти Батьківщини.

Старшини групи УПА, яка діяла в Перемищині, з Провідником ОУН Перемищини та секретаркою надрайонового Проводу ОУН—Мотрею.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ДОПОМОГУ ДЛЯ УПА

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ЗБРОЙНЕ РАМЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, АЛЕ АВАНГАРД ВСІХ СВОБОДОЛЮБНИХ НАРОДІВ СВІТУ В БОРОТЬБІ З РОСІЙСЬКИМ ІМПЕРІЯЛІЗМОМ І ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИМ КОМУНІЗМОМ.

УПА БОРЄТЬСЯ

ЗА ЗНИЩЕННЯ РОСІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

ЗА ПОВАЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

ЗА СВОБОДУ ЛЮДИНІ І НАРОДІВ ІДЛОГО СВІТУ.

Др. Микола Сидор

Карпатська Україна в боротьбі за волю

(Докінчення)

В час, як віденським арбітражем загарбано два найбільші міста К. У.—столицю—Ужгород та торговельний осередок—Мукачів і прилучено їх до Мадярщини, здавалося, що всі зусилля є безнадійні; Серед метушні почали підносити голову місцеві ренегати—зрадники—Фенцик та Андрій Бродій; вони крім дефетизму, ширили явну пропаганду за прилученням К. У. до Мадярщини. Серед таких то важких обставин доводилося творити її організувати самостійне життя країни, яку навіщувала паніка та непевність завтрашнього дня! Однаке не зважаючи на ті великі надлюдські труднощі, яких здавалось ніяк не можна буде побороти—країні сини тієї землі об'єднувалися довкола особи о. Волошина та стали твердо на шлях боротьби з дефетизмом та чужими й ворожими впливами. Їх клич звучав: “працювати всіма силами та боротися всіма засобами за належні права, бо ті права українському народові за Божим і людським законом уповні належаться”! Серед тих трудних обставин покликано дня 4.10.1938 р., до життя в Ужгороді Народну Оборону. “Карпатську Січ”, яку організовано за ініціативою українських самостійників. Спочатку Січ очолював покійний полк. М. Аркас, а від листопада—Дмитро Клемпуш з Ясінія, який також довго не встоявся, бо присвід над Січчю перебрав Іван Роман. (Про нього—пізніше).

Евакуація двох важливих центрів К.У.—Ужгорода й Мукачева, спричинила багато турбот з приміщенням урядів. І так всі урядові установи спершу евакуовано до Перечина, а звідси до Хусту, який остаточно став осідком—столицею обкроєної, але вільної “Срібної Землі”!

Саме на протязі того часу показалося, що Н.О.К. Січ—є необхідна! Але її треба було переорганізувати, доповнити і розпочати правильний вишкіл січовиків, які напливали з різних сторін та масово голосилися до Січі, віддаючи свої сили до розпорядимости української влади—Центральній Народній Раді!

Початкові труднощі з кожним днем усувають-

життя почало поступенно, поволі, але певно прибирати менш-більш нормальний вигляд.

Також Січова Команда, під проводом Дм. Клемпуша, поширяла з кожним днем свої аганди. Так повсталі окремі окремі станиці К. Січі по всіх більших осередках—містах і селах, а в Хусті організовано окремий Кіш, де постійно навчано Січовиків військового ремесла. Після вишколу найкращі з них скріпляли в першу чергу північні кордони К.У., бо північний сусід—Польща висилала сотки терористів, котрі нищили мости, віадукти, школи, поштові уряди та інші важливі державні і приватні установи.

Протягом короткого часу Січ обєднала найкращих ідейних синів не лише цілого Закарпаття, але й тих, які продиралися крізь граничні штки сильних охорон і йшли, як путники до Святої Землі, щоб віддати для неї всі свої сили, працю і труд, а навіть життя своє зложити на її престол!

Крім цього, певну частину Січовиків вишколоювано на порядкову, політичну і залізничну поліції.

В Хусті й інших карпато-українських містах можна було бачити, як побіч чеської (старої) поліції, виконують допоміжну службу члени Народної Оборони—Січовики!

Зогляду на різноманітну освіту, соціальний стан і знання Січовиків, Головна Команда К. Січі зорганізувала Референтуру Виховання, заувданням якої було піднести духовний стан Січовиків навищий рівень; виховати їх на чесних громадян і відважних та вірних Батьківщині Войнів! Бо саме вони—Січовики були єдиними носіями національної збройної сили К. України!

Не буду довше обговорювати причин певних змін, що зайшли в Головній Команді К. Січі, про команданта Івана Романа, що прийшов після Клемпуша, чи інших, що доки було спокійно, хотіли носити однострій та нашивки; підкресляю однаке, що без огляду на певні недомагання, а навіть думки деяких людей, що в Січі—мовляв—є заботого не-автохтонів, то Н.О.

К. Січ йшла тим шляхом, який у той час і серед тих обставин був правильний, і для цілості інтересів української нації, позитивно-творчий!

Н.О.К. Січ росла і могутніла з кожним днем. І коли в річницю соборності України, дня 22 січня, 1939 року до столиці Хусту скликано великий здвиг Січовиків—десятки тисяч рівних і боєвих та жарких рядів з піснею на устах про демонстрували вулицями столиці, заявляючи готовість служити Україні всім своїм еством, розумом і силою! Тоді кожне укр. серце жвавіше стукало і до сліз раділо! Сотки синьо-жовтих прапорів, січові однострої, вояцька хода, сотки транспарентів, промови й оклики на шану Уряду К.У. та її улюбленого Батька о. Авг. Волошина—зворушували до глибин нелише мешканців Хусту, але представників Срібної Землі, а в дальшому, заступників цілої Соборної України! Столиця К.У.—Хуст здається від часу свого існування не бачила ані такої радості, ані стільки щастливих облич, ані такої великої кількості народу! Хуст досі ніколи не чув тих гарних боєвих пісень, не чув такого ритмічного кроку своїх рідних, молодих воїнів—Січовиків! Та мабуть нелише Хуст, але й неодно місто Соборної України від часів княжих, а деякі від часів наших загально-національних змагань—небачило такої маніфестації щастливих вільних людей своєї землі!

Тут десятки тисяч демонстрували любов, вірність і відданість своїй українській владі і укр. нації! Вони голосили цілому світові, що на тих Карпатах, на цій "Срібній Землі" жив, живе і завжди житиме український народ; проте ніхто інший, лих він мусить бути господарем своєї правічної землі! І саме за це право, за ту правду, за волю всього укр. народу, промовляв до цілого культурного світу величавий Січовий Здвиг 22 січня, 1939 року!

Та одного бракувало січовому Товариству: **ЗБРОЇ!** Голод за зброєю ставав для Січовиків з дня на день пекучішим! З півночі і півдня ворожі банди тероризували мирне населення та нищили державне й приватне добро; тому могла запобігти тільки збройна сила К. Січі!

Зброй! За всяку ціну зброй! Ворог загрожує з усіх сторін! З ним треба буде розчислитись, а до того потрібно зброй!

Всі старання Січової Команди одержати зброю від місцевих чужих гарнізонів, були безуспішні. Натомість певна група тих гарнізонів

почала чимраз частіше мішатися до внутрішніх справ К. України, а згодом навіть почали домагатися розброяння і розпущення єдиної укр. збройної сили—Карпатської Січі!

Ситуація ставала дуже загрозлива й поважна, бо й мадяри почали концентрувати свої війська на границях К. України. А на саме Різдво 1939 року мадярська залога Мукачева пробувала зайняти збройно прикордонні села та зробити випадові кращі позиції, але ця спроба коштувала мадярів дуже дорого, бо спільними силами стаціоновані там укр. Січовики їй переформована українсько-чеська армія розбили зовсім мадярські частини, здобуваючи кілька ворожих танків і заляпуючи мадярський штаб тої частини!

Однаке відносини між чехами і місцевим населенням та укр. урядом таки почали погіршуватися і важко було прийти обом сторонам до порозуміння, чого очевидно пізніше обі сторони дуже жалували, але було пізно!

Серед постійного загострювання відносин, ситуація ставала так напруженою, що вкінці дійшло до відомих збройних виступів чеського генерала Прхали, якого центральний чеський уряд форсував на міністра внутрішніх справ для К. У.! Проти себе стали 20,000 на модерно озброєна в танки чеська армія і неозброєна, танками, лише ідею і бажанням волі—Н.О.К. Січ!

Бої почалися з 12 на 13-го березня 1939 р., з другої години ночі та тривали до 11 години наступного дня. Почались вони в наслідок згаданого тертя та постійних непорозумінь і розбіжностей між чеськими гарнізонами, чеською політикою та інтересами уряду К. України! Безпосередною причиною боїв було домагання Січової Команди дістати зброю, якої Січовики дуже потребували, а також постійне вмішування недавних панів, які пробудившись неначе з просоння, почали дальше поводитися, начеб то у себе дома в Чехії. Вони думали, що К. Україну ім вдасться скоріше опанувати, як Словаччину, яка також проголосила була свою незалежність, і тому починали від К.У., щоб пізніше з обох сторін придусити також відновлену волю словаків. Вже іменування Прагою ген. Прхали міністром внутр. справ К.У., викликало такий спротив українців, що можна було передбачити те, що сталося тепер, на 12-13-те березня, бо збройний вибух грозив кожного дня і години!

Гостре поготівля Січовиків та цілонічний демонстративний грюкіт чеських авт і танків по вулицях Хусту—вказували, що тут без кровопролиття не обійтися. Коли ж згадуваного дня, зглядно ночі зо сторони владної будови, на клики Січовиків: “Дайте нам зброю! Ми хочемо зброї!”—впали перші стріли чеської жандармерії—почалася відразу гостра стрілянина і впали по обох сторонах перші жертви! На тому не кінчилося. Участь в боях почали брати чеські танки, а Січовики дістали наказ занимати опірні пункти, робити барикади та боронити загроженої волі! Підйом, ненависть до ворога та прямо фанатизм Січовиків—робили чуда! Ніхто не зважав на танки. Почалася справжня боротьба на життя і смерть! Від грюкоту стрілів, авт і танків, не було чути власного слова. Січовики зайняли ключеві позиції в місті, як: Січову Гостинницю, Січову Команду, будинок опертя на розі ринку, магістрат, дещо дальше від Січової Гостинниці по її противній стороні—один бльюк домів та на бічній вулиці—духновича—опірний пункт “Летючої Естради”; то був пункт спротиву артистів сцени тої назви, яка була приміщена недалеко Січової Команди. Магістрату обороняв старший десятник родом з Ходорівщини-Мелимук. окрему і дуже невигідну позицію мав Хустський Кіш Січовиків, що містився недалеко від стації за містом. Тут ворог зігнав всю свою злобу на них, бо відкрите поле давало добрий поціл для ворожих скорострілів. Тут з історони січовиків було найбільше жертв. Натомість дещо інакше виглядало на інших побоєвищах. Мало помогали чехам танки! Можна було бачити багато трупів ворога, які звисали часто зі самого танка та валялись по вулицях міста!

Взагалі слід підкреслити гідну, поставу всіх Січовиків, які геройсько оборонялися проти напастника! Головно в будові Січової Гостинниці, яку боронив славної пам'яті Колодзінський, дальше—залога магістрату, де згинув фанатичний оборонець—друг—Мелимук, треба відзначити членів “Летючої Естради”, які боронилися найдовше, цебто били ворога і тоді, коли настало перемиря, яке наступило точно в годині ІІ-тій перед полуноччю! Тут бої продовжувалися тому, що й друга сторона не додержувалася точок пелеміря, до якого прийшло так:

Біля 10-ої години, передано мені телефонічне повідомлення від премієра о. дра А. Воло-

шина, щоб негайно повідомити Січову Команду про перемиря і заперестати по обох сторонах воєнні дії! Мабуть такі накази роздав Премієр і іншим оссбам, що були безпосередно біля нього, але їм було годі продістатися до воюючих сторін. Понадто мені подано умовні знаки, і я взявши білій прапорець, пішов у напрямі Січової Команди. Було дуже небезпечно і важко продиратися, бо не мене посипались зі всюдів стріли. Я скрився за ріг будинків. Не було кому переповісти про перемиря ані одній інній другій стороні, які часто були повідривані від себе воєнними діями, діючи без сполуки й наказів! Нарешті пощастило мені попід мури дістатися ближче до Січової Команди, де я стрінув підстаршину жандармерії, українця п. Торбича й передав йому це допоручення, про яке він уже зінав і був також на тій самій дорозі, що я. До нас підізджає в танку чеський старшина, дає знак, що хоче з нами говорити. Він також знає, про перемиря і каже нам чимскоршє повідомити укр. команду, бо як не перестануть боїв, то вони “чехи знищать гарматами ціле місто”. Підходимо ближче Січової Команди і серед стрілів вдається пану Торбичу передати наказ Премієра Волошина дальше Українському командуванню. Бсі справді почали втихати. Але таки на наших очах, якийсь чеський старшина вискачує з танкетки і кидає гранату через вікно до січової Команди. Близкавичним темпом ця сама граната випадає назад з будинку і розриває самого смільця, що її кинув, та зриває голову другому воякові, що стояв біля танкетки. Крик і проклони чехів та серійні постріли в сторону будинку з мінометів, спричинили чисте пекло! Незабаром появилися ще два білі прaporи.

Так виглядало перемиря. Та бої таки вдалося припинити. Рознісся гудок і бої заперестано по обох сторонах. Найдовше вони тривали, як уже сказано, в опірному пункті Летючої Естради. Вони втихли аж тоді, коли чеські вояки кинули через вікна трійливі гранати!

Решта дня пройшла серед великого напруження та непевності. Деякі чеські вояки дозволяли собі часто на грубості, які дуже дразнили Січовиків та давали привід до різних взаємних оскаржень та нарікань.

Ще того ж дня вечером 13 березня, видав сл. п. Колодзінський наказ менш-більш такого змісту: “Передати всім збройним частинам і гро-

мадам всієї К. України, всіма можливими засобами комунікації, що К. У., в небезпеці. Готовтесь до оборони своєї дорогої Батьківщини! Ставайте всі в ряди Карпатської Січі!"

Покійний полковник Колодзінський був наскрізь вичерпаний і свій наказ видав будучи хворим і перетомленим останніми боями в Січовій Гостинниці, якими він особисто кермував!

Його наказ рознісся з уст до уст і наче блискавка дійшов до всіх закутин "Срібної Землі"! З усіх сторін напливали до столиці селяни, робітники; мужчини і жінки, молодь і старці горнулися до Січі, щоб дістати крісса в руки й іти в бій з клятим ворогом мадяро-монголів, які почали 50-ти тисячною армією наступати на молоду Карпато-українську державу.

Дня 14 березня, 1939 року прем'єр Волошин проголошує незалежність К. України, а на другий день в середу 15 березня, засідає І-ший Сойм К. України, який одноголосно вибирає президентом К. України—прем'єра о. дра. А. Волошина та ухвалює між іншим такі закони для К. України:

Закон ч. I:

- § 1 К. У. є незалежна держава,
- § 2 Назва держави є: Карпатська Україна,
- § 3 К. У. є республіка, на чолі з президентом вибраним Соймом К. У.,
- § 4 Державна мова К.У. є українська мова,
- § 5 Барва державного прапору К. У. є синя і жовта; причому синя барва є горішна, а жовта—долішна,
- § 7 Державний гімн К. У. є "Ще не вмерла Україна",
- § 8 Цей закон обовязує зараз від його прийняття!

Так серед оваций і присяг вірності К. Україні прийнято перші закони відродженої держави!

Слід згадати, що коли Гітлер загарбував 14 березня 1939 р. Чехію і Моравію, він тепер піддерживав похід мадярів на К. Україну. Отже К. У. перша стала до боротьби проти волі і сили Гітлера та проти армії германського сателіта—Мадярщини!

Чеські війська, що в наслідок окупації їхньої батьківщини, до решти розтратили голови, не були юами трактовані по ворожому, як можна було сподіватися. Навпаки багато з них голосилося добровільно до рядів січовиків, а іншим було дозволено переходити в Румунію.

Ніде не було випадків помсти. У той час, коли вони не воювали проти нас, ніхто не підносив зброї проти них! Очевидно, що зброю вони мусіли зложити, але старшинам ми лишали револьвери, а підстаршинам білу зброю! Решту зброї, як: кріси, скоростріли, гранати, авта, танкетки й танки—вони мусіли здавати. Нажаль тими останніми, цебто—танками ніхто з нас не вмів їхати та орудувати ними на полі бою. При практиці показалося, що танк має трохи інакше устаткування, як авто, і важко звичайному шофєрові пустити його в рух. А коли хто і пустив, то замість вперед, він їхав назад і навпаки. Були випадки, що пустивши в рух танка, він почав їхати назад, або вперед так скоро, що інколи важко було втекти з такого танка! (До таких щасливців, що пощастило їм здоровому вийти з танка, який їхав вперед, та назад, і ніяк не хотів стати—належав і автор цих рядків).

Однаке без огляду на ті важкі дні боротьби з мадярською навалою, вістка проголошення самостійності К. України, радісно сколихнула цілим краєм, а Січовикам на фронті та тим, що йшли в бій, додала ентузіазму і відваги, побуджувала до геройського чину, до боротьби! Все блідо, не страшно була і смерть за самостійну українську державу!

Того боевого запалу, відваги, завзяття і нераз надлюдських чинів, ніхто не всілі зрозуміти, хто сам того не переживав! Як нераз важко було слухати слів від наших старших, інколи навіть статочних громадян, що мовляли "шкода крові, шкода хлопців... шкода жертв... то нічого не поможет" і т. п. і т. д.

Як свідок і живий учасник боїв, що велися за волю-долю К України, можу сміло й отверто сказати: "Панове, не плачте, не нарікайте, не жалуйте за тими, що положили свої буйні голови і життя віддали та дальше віддають, на полі слави, бо не знаєте, як справді солдко є не лиш жити, боротися, але і вмирати за волю, за свою Батьківщину! Хікто з нас не знав, коли впаде, коли згине, але і не думав про те! Не один хотів згинути, та залишився при житті. Але ніхто не думав капітулювати перед ворогом! Ніхто не хотів навіть уявляти собі, як можна втратити те гарне, вільне життя дорогої землі!"

Боротьба Січовиків під Королевом над Тисою, Севлюшем, а головно під Великою Копанею, тим справді передовим селом К. У., яке

дня 12 лютого 1939 року при переведені виборів до Сойму, перше сповістило, що воно осягнуло 100 процентів голосів за українську владу, за що одержало білій прапор признання—зокрема позначилась дуже завзятими боями з мадярами! Ворог мав дошкульні втрати в людях і матеріалі; збито кілька мадярських літаків, розбито кілька танкеток й захоплено багато полонених. Та всеж на довший час тим гді було задержати з усіх сторін наступаючого ворога, якому велику поміч давали також польські терористи та місцеві мадярони, які нерідко на задачах стріляли по нас, як то було в місті Тячеві.

З під Копані бої наблизялися до Хусту, а дальше вони розгорілися в самому місті й по всіх горах і долах Закарпаття.

З перспективи минулого подробиці цієї боротьби видаються наче казкою, коли згадати, як 14-15-ти літні юнаки хустської гімназії підпovзали ровами, вискачували при самих мадярських танках і з револьверів стріляли ворога крізь діри в танках, які переверталися разом з трупами й робили для нас бажані вуличні барикади.

Згадані повище місцевини, це поодинокі етапи твердих боїв—це геройчна, повна посвяти і жертв боротьба, яку пресвадили найкращі сини соборної України. Вони кровавились і гинули в боротьбі з ворогом, за волю всього українського народу! Вони йшли за голосом загроженої Батьківщини, захищаючи її своїми юними грудьми. Йшли на певну смерть! Боролись, як льви і гинули на шляхах: окопах, ровах, полях і карпатських лісах!

На очах падали незабутні Друзі, сірі герої, учні севлюшської учительської семінарії.

В обороні столиці під Рокосовом згинули друзі: Мольнар, Салай, Козичар, Попович; брати Андрушкові та брати Белейовичі зі Стрийщини родом; падали молоді учні хустської гімназії та багато інших, імен яких собі тепер не пригадую. Але вони, оті відомі й невідомі герої, ніколи не бажали жалю над собою, співчуття, чи критики теплого чорнила! Всі вони знали, що гинуть за святу ідею, за волю своєї Батьківщини, за краще майбутнє наступних поколінь. Про те писали вони поезію гарячою крою, крісом і гранатою в руках!

Говорю це, як один із живих учасників цієї боротьби, що дивився на неї не з безпечних

балконів, але віч—на віч, зо зброєю в руках дивився смерті в зуби!

Та бракло зброї, бракло нових сил. Тячів Хуст паде в руки ворога. . . . Січовики одні згинули, другі творили на швидку руку опірні точки по лісах та горах, а ще інші дісталися через Тису до Румунії, яка, без огляду на попередну умову й приобіцяння udiliti азилю—видала їх у числі 270 осіб у руки мадярським катам. Частина з них згинула, дехто втік, а решта зазнала гіркої долі і тортур у мадярському концтаборі у Ніредьгазі.

Некраща доля стрінула відомих працівників і борців за волю України, сл. п. друзів: Зенона Коссака—референта при Головній Команді Н. О. К. Січ, та майора Колодзінського, які згинули від мадярських куль у Солотвині на Закарпатті. Друг Олександр Блистів—Хустський, родак—командант сільської сотні в Хусті, згинув застрілений мадярами на хустському замку. Дальше, учитель з Великого Вичкова—Павло Волошук, командант Січі бичківського району, згинув з рук мадярських терористів на моїх очах на мості в Бичкові, та багато інших воїнів українського наріду наложили головою в обороні своєї рідної землі!

* * *

“В Карпатах сум і жаль настав! . . .” голосила пісня. Двадцятьразовій мілітарній перевазі ворога не могла встоятись хоробра Карпатська Січ в отвертій боротьбі. Вона відступила, але не піддалася ворогові. Духом її не переможено!

Сам ворог у наказі до своїх вояків—призвав, що поніс великі втрати, більші від “Січ-гварди”, як нас називали мадяри. А геройство і завзяття укр. лицарів ворог ставив своїм воякам, як гідний наслідування приклад чести, геройства, патріотизму і самопосвяти!

Так серед граду куль, гармат і невтомного, завзятого, і впертого бою, зродилася незалежність К. У. Вона зроєна кровю країщих її Синів! І хоч переможена мілітарною перевагою ворога, їйому не улягла, не покорилася! Частина Січовиків розбрілась по горах і ще довго дошкулювала врагові! Всі вони, що осталися живі вступали згодом у перші ряди УНСамооборони, а в рр. 1942-43 були передовими воїнами у рядах УПА та чинно боролись даліше проти гітлерівських сатрапів, які рішили обездолити

дорешти українську націю, вигубити її до тла та зробити з неї європейську колонію німецьких "іберменшів"! В рядах УПА я знову стрінув "старих" ветеранів, як ми між собою говорили, з якими доводилося дальше бити того ворога, якому перші виповіли боротьбу ще на весні 1939 року! Багато з них впalo в тій нещадній боротьбі, але першу перемогу над ворогом—гітлерівською Німеччиною—вони осягнули! Під ударом поневолених народів та західно-аліянтських армій завалилась одна тюрма народів, розсипалась "непереможна" німецька армія в прах і пил!

Однак боротьба, для нас українців, не закінчилася! Боротьбу за повне визволення укр. народу провадить тепер ввесь наш народ! Провадять її наші друзі, брати, батьки й діти на рідних землях у рядах героїчної УПА проти нових поневолювачів, проти відвічного і найдикшого ворога і ката всіх часів і всіх укр. земель—червоних большевицьких сатрапів!

Наш народ ту боротьбу провадитиме аж до повної перемоги добра над злом, аж до часу, коли вся соборна Україна буде звільнена від москово-азіятів, а укр. земля знову зроджуватиме і годуватиме своїх синів і дочок, які засядуть, як "господар домовитий" у своїй вільній хаті, де мусять запанувати ті "Чотири Свободи" Атлантійського Чarterу, яких досі в Україні немає, бо їх нищить проклята сталінська диктатура! Проте воююча Батьківщина взиває нас: "Покиньте безглузді свари і розбрать! Не плекайте бездільно думок про казкові заморські блага! Зверніть свій зір, і ум і серце в Україну! Єднайтесь довкола священної боротьби Краю! Не шукайте штучних "обєдань"! Деб ви не жили; в рідній землі, чи ген далеко за Океанами, памятайте, що вашим завданням і обов'язком є помагати морально і матеріально будувати Рідну Хату, бо тільки в ній знайдете ви, і діти ваші, свою правду і силу і волю!"

Заснування і Декларація „Ліги Визволення України”

1-го травня ц. р. в Торонті відбулася громадська нарада на якій розглянено актуальні проблеми українських поселенців у Канаді, їх організованого життя, відношення до Воюючої України і обов'язки супроти неї. Промовляв: др. Шкурат, С. Фроляк і ред. М. Сосновський. Після доповідей відбулася жива дискусія, висновком якої було—створити в Канаді нову організацію на широкій громадській основі, якаб у сучасних обставинах давала успішнішу відсіч комунно-большевизмові. До Тимчасового Центрального Організаційного Бюро нової організації, що прийняла називу "Ліга Визволення України", ввійшли: Яків Нестеренко (голова), Святослав Фроляк (1-ий заступник), Евген Дудра (2-ий заступник), М. Сосновський (секретар), і як члени—Степан Бігун, Мирослав Велигорський, Лев Гусин, Ольга Іванчук, Степан Лайкіш, Семен Мацкевич, проф. др. Юрій Русов, Ярослав Спольський.

Праця ЛВУ має провадитись у трьох основних відділах—політичному (керівник: М. Сосновський), культурно-духовому (керівник: проф. др. Ю. Русов) і економічному (керівник: Я. Спольський).

В різних місцевостях Канади приступлено до засновання місцевих підвідділів "Ліги Визволення України".

* * *

ДЕКЛАРАЦІЯ

Тимчасового Центрального Організаційного
Бюро "Ліги Визволення України"

В цілому світі й на кожному відтинку життя народів і одиниці гремить смертельний бій з комунізмом, як ідеологією і большевизмом, як практичним виявом російського загарбництва. Український народ перший вступив в цей бій і на тій забутій барикаді, імя якій Україна, не

вгаває їй досі кривава боротьба за волю народів і людини.

Всеобіймаючість того фронту накладає обов'язок співучасти в тій боротьбі на всі народи світу, а зокрема на еміграційні національні групи тих країн, що опинилися під безпосереднім російським гнетом.

Українці в Канаді тим більше не сміють стояти осторонь цього фронту. Всні й ніколи не були байдужими до подій, що мали місце на Рідних Землях. З перших днів поселення українських емігрантів у Канаді, вони організувались та на свій спосіб закладали підвальні під створення другого фронту української визвольної боротьби. Низка товариств і організацій провела велику культурно-освітню й освідомлючу роботу і сьогодні можна сміло твердити, що той початковий найважчий етап вже за нами. Загал українського громадянства в Канаді щораз гостріше відчуває, що нова доба, нові й більш підступні методи ворога та високі вимоги визвольної боротьби на Рідних Землях вимагають від нас тут ширших форм і нових, кращих методів та перш за все нового змісту в організуванні відсічі лютому ворогові України й людства—Росії.

Зваживши те все, громадська нарада в Торонто 1-го травня 1949 покликала до життя Тимчасове Центральне Організаційне Бюро для остаточного оформлення нової організації українців у Канаді на широкій громадсько-політичній базі. Тимчасове Центральне Організаційне Бюро устійнило такі напрямні нової організації:

1. Боротьба проти комунізму, як ідеології та большевизму, як практичного вияву російського загарбництва, може закінчитись переможно лише тоді, якщо вона йтиме під пропором визволення всіх народів, поневолених Росією.

2. Україна займає найпередовішу й ключеву позицію. Звільнення її від большевицько-російського ярма і створення української незалежної держави принесе водночас і усунення загрози большевизму для цілого світу, в тому числі і для Канади.

Тому, отже, нова організація українців в Канаді приймає назву "Ліга Визволення України" (ЛВУ).

ЛВУ—вбачає засяг свого діяння на відтінках:

—політичному: Воюючу Україну, що змагається за найосновніші людські права—волю на-

родів і людини—треба поставити в центрі міжнародньої політичної уваги. Тому ЛВУ пропагуватиме демократичні визвольні ідеї, якими живе і за які бореться Воюча Україна, приєднуватиме для них ідей українців і чужинців, що в свою чергу скріплятиме визвольний противольшевицький фронт.

—культурно-духовому: Російський большевизм несе в кожне суспільство і в кожну країну моральний і духовий розклад і нищить питому кожному народові традиційну культуру, щоб на її руїнах насадити комуністичну за формою, а російську за змістом бездушну й матеріалістичну псевдо-культуру. ЛВУ визнає християнські принципи за свої і як єдину успішну базу для належної відсічі большевицькому наступові. Тому ЛВУ підтримуватиме українські культурно-духові центри й установи, які стоять на тій же базі та своєю діяльністю ведуть бій за збереження української духовості.

—економічному: Здійснення завдань двох перших ділянок вимагає належної розбудови своєї власної економічної бази, суттєву частину завдань якої в ЛВУ становитиме матеріальна допомога Воюючій Україні.

Особливу увагу ЛВУ приділятиме організуванню й вихованню молодого покоління, що вперше чергу стає предметом атаки комунізму. ЛВУ виховуватиме з молоді нової національно-визвольних ідей.

ЛВУ вбачає своє призначення у скріплюванні першого визвольного фронту, яким є Україна, створюючи в Канаді один відтинок другої лінії визвольного фронту, що ним повинна бути ціла українська еміграція. ЛВУ, отже, ні в чому не суперечить завданням існуючих в Канаді українських товариств, організацій та установ, а, навпаки, завжди підтримуватиме їхню діяльність, якщо вона не йтиме у розріз з інтересами Воюючої Вітчизни. Кожний член такої організації, товариства чи установи може належати до ЛВУ, не пориваючи зв'язків зі своєю організацією, товариством чи установою.

Тимчасове Центральне Організаційне Бюро закликає всіх українців у Канаді, без різниці віровизнання й політичних переконань:

Вступайте в лави Ліги Визволення України!

Творіть на місцях організаційні бюро та відділи ЛВУ!

Переводьте підготовчі праці для скликання

першого загального зізду прихильників допомоги Воюючій Україні!

Хай наша праця йде під гаслом: Бог і Україна!

Хай живе єдиний український визвольний фронт!

Хай живе збройна сила українського народу —Українська Повстанська Армія!

Торонто, 1-го травня, 1949 року.

За тимчасове Центральне Організаційне Бюро "Ліги Визволення України"

Яків Нестеренко, голова; Михайло Сосновський, секретар; Святослав Фроляк, 1-ий заступник голови; Євген Дудра, 2-ий заступник голови.

В. Стеценко

АБН і Паневропа

Догматичною метою боротьби всіх народів поневолених російсько-большевицьким імперіалізмом, а зокрема давно поневолених, є розділ російської імперії всіх видів на суверенні, від нікого незалежні держави всіх народів на їхній етнографічній території, з направленням кривд, заподіяніх впродовж історії наїздника-ми їх земель.

Отже АБН бореться не лише проти большевицької, але протиожної російської імперії, без огляду на її демократичний, чи тоталітарний устрій. Протеж АБН не заперечує права російського народу на його національну державу в етнографічних межах.

АБН організує і ставить на антибольшевицьку народовладну Національно-визвольну Революцію Народів СССР, яка знутра розсадить большевицький режим і остаточно завалить російську імперію всіх барв.

Наша ціль може бути досягнена легше тоді, коли цілі світових протибольшевицьких сил будуть співзвучні з ідеями визвольної боротьби наших народів. Суперечливість з нашими цілями матиме фатальні наслідки для всього людства, бо єдиний шлях для остаточного розгрому большевизму лежить на площині внутрішніх зривів поневолених СССР народів. Східня кампанія Бонапарте і Гітлера останеться завжди грізним моментом для всієї Европи.

Момент незвичайно грізний, щоб загортали ми в куртуазійні слова гірку правду. Йдеться про найбільші цінності: про свободу всього світу, всіх народів і людей. Відповідальність за це тяжить важким каменем на нас всіх.

Національно-визвольна ідея, державна неза-

лежність—це рушій безпереривної боротьби наших народів.

АБН стоїть за єдність всього світу, за елімінацію воєн, як засобів для розрішування національних спорів, за мир поміж народами. Проти цих ідеалів стоїть зараз СССР.

Передумовою єдності Європи є знищення російської імперії і відновлення на її руїнах вільних, самостійних, від ніксго незалежних національних держав, в яких господарями будуть самі народи і вони власновільним рішенням, маючи однакові шанси і будучи в однаковому положенні з іншими народами Заходу, визначати свою участь в обєднаній Європі.

Обєднана Європа може існувати лише на рівності і однаковій вільноті всіх народів. Не може бути обєднаної Європи за умовин самостійності одних народів та рабства і поневолення других. **Обєднану Європу, як і обєднаний світ, можуть створити лише однаково вільні і однаково рівні всі народи, без різниці раси, багатства, величини!**

Щоб народи Центральної і Східної Європи могли прийняти участь в європейському обєднанні, мусять насамперед бути вільні, так як є нею кожна держава Заходу.

АЕН не протиставляє Східної Європи Заходній. Всюдогами Заходної Європи є не народи Схід. Європи, а російський імперіалізм. Тому трактування, чи утотожнювання тенденцій російського імперіалізму з змаганнями поневолених народів—трагічна помилка. Славянські народи не стоять прости англо-саксонських чи романських, а большевицько-російський расизм паразитує на неіснуючому пансловізмі! Славянські народи не боряться за славянську расу, а

кожен—за свою національну ідею, за власну державність. Тому немає славянського а є лише большевицький бльок. Отже і немає двох протиставних "Європ", а єдина Європа.

АБН, що його членами є теж народи підсоятської Азії—Туркестан, народи Сибіру і т. п., стойть за те, щоб ідея об'єднання Європи була не обмежувана до одного континенту, а змагала захопити весь світ, побудований насамперед на усуворенні—всіх народів в їх національних державах. АБН не протиставляє ідеї об'єднаної Європи—Азії, чи Америці і не прагне міжконтинентальних конфліктів, які досі були міжімперіальні. АБН прагне до світу суверених і рівних націй.

АБН відкидає в принципі можливості яких-небудь повязань з імперіальною Росією, федерацією, унією, конфедерацією, бо всі ці форми завжди були сбернуті на поневолення російським імперіалізмом народів.

АБН організує регіональну оборонну коаліцію проти російського імперіалізму всіх видів, стоячи на становищі добро-сусідських взаємин з росією, державою в її етнографічних межах і не маючи жодних агресивних ані відплатних замірів по відношенні до російського народу.

Змагаючи до єдності світу, АБН все ж не може не враховувати реальних фактів життя—існування і невідмирания імперіалізмів, проти яких, зокрема російського, народам АБН треба буде власними силами захищати свою важко здобуту в майбутньому волю.

АБН стойть на становищі, що найвищою формою буття нації є національна держава. Світ іде до своєї одності через диференціацію, через усамостійнення народів, до спільноти їхніх інтересів. Такий є органічний шлях розвитку людства. Звідси—національні держави ніколи не відімрутуть, ані не перетворяться в якусь іншу понад-національну конструкцію. Всі конструкції єдності, по суті, якщо вони не накинені, а органічні носитимуть міждержавний характер.

Мотивом і ціллю боротьби поневолених большевицізмом націй мусить бути національне визволення—себто здобуття власної держави кожного народу. Поневолені народи ще ніколи не визволялися завдяки понад-національній ідеї, а завжди через догматичну афірмацію власної національної ідеї, тому чоловою візію для поневолених націй ССР не може бути Паневропейська Федерація, бо за неї вони не підуть на

смерть, а лише їхні національні держави. Виставляти в майбутньому конфлікті Заходу з ССР для поневолених націй ідею Паневропейської Федерації—як мету їхньої боротьби—це значить розгубити себе, бо ця ідея буде відкинута народами в боротьбі, які вже нераз були обмануті інтервентами. Зрештою така концепція "нової" Європи буде відповідно демагогічно і брехливо заінтерпретована большевиками і може послужити трагічним початком невдачі візвольного антибольшевицького походу. У боротьбі проти бльшевизму для народів ССР мусить стояти чіткі ідеї, післяд усе—національна ідея.

Російська національна держава, обмежена до етнографічної території, може в майбутньому прийняти участь в європейському об'єднанні, але насамперед вона мусить знайтися в положенні нинішньої побідженої Німеччини, якої національну територію роздрібнюються, а не уніфікуються, виходячи з слушного заложення, що найкращою гарантією миру є не уніфікація великих просторів, а їх поділ! Поза тим всім досі поневолені Росією народи мусять мати загаранговану безпеку перед черговою агресією Росії, аналогічно Франції чи Польщі—перед Німеччиною.

Отже АБН приєднується до концепції європейського об'єднання, при умові, що: а) в основі його не лежатиме імперіалізм жодного народу, б) коли будуть в однаковій мірі з народами Заходу респектовані наші народи на рівних правах, в) при виконенні основної передумови: розподілу російської імперії на суверенні національні держави, щоб наші народи могли прийняти участь в будові нової Європи, як і всього світу, своїм вільним рішенням, через вибрані ними демократичним методом уряди.

Доки від імені наших народів говорить безпосередньо російський імперіалізм або його маріонеткові уряди, наші народи є позбавлені вільного рішення.

Тому, щоб здійснити культурну співпрацю, господарську взаємодопомогу, створити для цього відповідні міждержавні органи і т. п., наші народи мусять насамперед здобути однаковий статус з сувереними народами.

Тому наше гасло: через розподіл російської імперії на суверенні національні держави в етнографічних межах, через суверенність націй до єдності Європи і всього світу!

Свято Героїв у Френкфорді-Філаделфія, Па.

Дня 3 квітня ц. р., Відділ ООЧСУ у Філаделфії, Па., влаштував в Домі Українських Горожан на Френкфорді Святочну Академію в честь поляглих Героїв.

Програму Академії виконали члени Відділу, хор під управою п. Хоптяка та поодинокі молоді, надійні артистичні сили міста Філаделфії.

Відкриваючи Академію, голова Відділу ОOЧСУ п. **Володимир Титанич** виголосив вступне слово, в якому коротко представив хід визвольних змагань укр. народу, зупиняючись зокрема на безсмертних чинах його відомих і невідомих Героїв.

В дальному п. В. Титанич зясував цілі і завдання Організації Оборони Чотирох Свобід України в її допомоговій і пропагандивно-політичній праці для добра української справи.

З черги хор, під управою п. **Хоптяка** виконав декілька укр. народних і стрілецьких пісень. Грімкі оплески приявних були не лише признанням за успішне виконання пісень, але заразом моральною нагородою для хору і його керівника, які ніколи не відмовляються від праці для громадської справи.

Глибоко опрацьований святочний реферат відчитав п. **Ярослав Мадай**, представляючи ядерно і зворушливо поодинокі події з геройичної минувшини української нації, насвітлюючи при цьому постаті та роль Героїв, що були спітвірцями цієї доби.

Навязуючи до визвольної боротьби українського народу, бесідник з вірою підкреслив, що сучасна збройна боротьба за визволення України, яку продовжує вже сьомий рік легендарна

українська Повстанська Армія, є запорукою, що жертва крові наших Лицарів в минулому і сучаснству вже в недалекій будучності приведе до здійснення віковічної Мрії українського народу — відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

В продовженні програми, вокальну її частину виконали по мистецькі пн. Катерина Яроши і п. Мельник — а музичну, сестри п-ни А. і Е. Кульчицькі.

Виконавцями декламацій були: пн. М. Бакай, п. П. Ткач і маленький В. Іваш, що зворушив приявних до глибини — діточкою щирістю в вірші Курпіти “Ой у полі жито”.

В загальному треба підкреслити дуже вдало та культурно дібрану програму до характеру Свята, що ще більше піднесло настрій.

По закінченні програми місцевий греко-катол. парох о. Іжак в теплих словах подякував Управі Відділу ОOЧСУ і виконавцям від імені Громадян Френкфорду за цю дійсно гарну імпрезу.

В повних віри словах, недавний скитаєць о. Іжак згадав героїчну боротьбу на Україні і підкреслив заслуги ОOЧСУ за її невтомну працю на національній ниві — за поміч в поході до кращого завтра наших братів на Рідних Землях.

Під час перерви приявні зложили 50.55 дол. на допомогу для УПА.

Гроші, по виплаті видатків, переслано до Централі ОOЧСУ в Нью Йорку.

Учасник.

Подобається Вам наш журнал,
ТО ПРИЄДНАЙТЕ НАМ
НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

“ВІСНИК”!

Комунікат АБН

1. Дня 10 квітня, 1949 р. зорганізував Антибольшевицький Бльок Народів (АБН), що об'єднує національні революційні організації майже всіх поневолених народів, релігійну маніфестацію проти переслідування релігій та масового винищування народів в концентраційних таборах ССР та його сателітах. В маніфестації, що зачалася Богослужінням в греко-, римо-католицькому, православному і протестантському обрядах взяло участь 10 тисяч людей слідуючих національностей: білоруси, болгари, грузини, естонці, казаки, козаки, листіші, литовці, мадяри, українці, словаки, серби, народи Ідел-Уралу, Туркестану і Сибіру.

Маніфестація була звернена проти московсько-большевицького імперіалізму, що поневолює й жахливим терсром винищує цілі народи.

2. Демонстраційний похід зорганізувався спонтанно і спрямувався на Геркомерпляц, щоб там під будинком звязкових різних чужинецьких військових місій виявити чужинецьким представникам дійсне наставлення емігрантів до ССР.

3. Учасники походу не мали і не могли мати ніякого ворожого наставлення ні проти Американського Військового Управління ані проти німців а тому і не могло з їх сторони бути чинного виступу проти МП чи німецької поліції. З усією рішучістю стверджуємо, що такі інциденти були спровоковані комуністами.

4. Комуністичну провокацію стверджено в таких випадках:

- а) В ночі з 9 на 10 квітня 1949 німецькі комуністи позривали афіші АБН, і повили сували на мурах кругом площі комуністичні гасла;
- б) Під час промови двох комуністів—один росіянин, другий німець, перетяли кабель-голосника; обох їх зловила, на гарячому німецька поліція;
- в) Біля Прінцрегентен-мосту на Віденмаєрштр., недалеко домієки КПД, група комуністів обкідала камінням німецьку і американську поліцію, стараючись провокувати цим бійку поліції з демонстрантами. Один із цієї групи вирвав з рук демонстрантів мапу совєтських концтаборів і зірвав впорядникові синьо-жовту опаску.

Провокатора врятувала з рук демонстрантів поліція і при цій нагоді мала змогу провірити, що якраз комуністи а не ділісти провокують бійку.

4. Учасники демонстрації жаліють, що комуністам вдалося спровокувати МП до чинного виступу проти ділістів і таким способом повернути частину невдоволення ділістів проти МП.

5. АБН стверджує, що в своїй праці спирається тільки на сили поневолених Москвою народів і тому з обуренням відкидає інсінуацію німецьких комуністів про те, що маніфестацію організовано за допомогою американців.

6. АБН заявляє, що поневолені Москвою свободолюбні народи центральної і східної Європи та Азії ведуть свою боротьбу тільки проти московсько-большевицького (і взагалі московського) імперіалізму, а тому не займає ніколи ворожої постави до яких небудь політичних партій інших народів. Однак якщо Комуністична Партія Німеччини КПД, заявляє себе слугою московського большевизму, АБН приймає це до відома і бачить себе змушеним витягнути з цього відповідні висновки.

7. АБН взыває при цій нагоді щераз всі свободолюбні народи світу приєднатися до боротьби поневолених Москвою народів проти імперіалізму і терору, в обороні політичних і соціальних свобод, в обороні свободи віри і сумління за свободу народів і людини.

Прес-Бюро АБН.

* * *

ПРОТЕСТ—АБН

Пане Президенте!

Від імені Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН) пересилаю вислови глибокого здивування і престесту, з приводу негуманної поведінки військової поліції ЗДА (МП) (зранення учасників, зневаження хреста, національних прапорів, топтання транспарентів з демократичними гаслами) в Мюнхені, 10 квітня 1949 р., під час протестної демонстрації АБН проти московсько-большевицьких варварств (релігійних переслідувань, національного і соціального поневолення та фізичного винищування народів).

Стверджую, що згадана поведінка військової

поліції (МГ) суперечить демократичним засадам, однаке хочу вірити, що вона не є покажчиком офіційної політики ЗДА у відношенні до поневолених Москвою народів.

Прошу прияти, Пане Президенте, вислови моєї глибкої до Вас пошани.

Ярослав Стецько, голова
Центрального Комітету
Антиболішевицького Бльоку
Народів (АБН)

Париж, 19 квітня, 1949 р.

* * *

КОМУНІКАТ ПРЕС-БЮРА АБН

Прес-Бюро АБН повідомляє, зо вслід за резолюціями, ухваленими на мюнхенській демонстрації 17 квітня 1949 р., вислано на Сесію ОН на руки представників: Болівії—п. Карла Салляманки. Надзвичайного Амбасадора і Уповно-

важненого Делегата на ОН—і Делегата Великої Британії, міністра Гектора МекНіля всі ці резолюції, ухвали і постанови, які були приняті на масових демонстраціях представників поневолених народів у всіх країнах Європи і переслані до Ц.К. АБН. Вислано теж всі підписи, покладені під резолюціями, так, як їх переслано до Ц.К. АБН. До цього теж долучено супровідне письмо Голови Ц.К. АБН з вимогою розгляду Пленумом ОН положення поневолених російсько-болішевицьким імперіалізмом народів та винесення відповідних рішень.

Резолюції разом з супровідним письмом Голови Ц.К. АБН, Ярослава Стецька, одержали також делегати Австралії, Бельгії, Греції, Канади, ЗДА, Туреччини, Франції, Чіле і генеральний секретар ОН Трігве Лі.

До ОН переслано резолюції теж з інших маніфестацій.

Цікава афера

Канадійська поліція арештувала някого Лещенка, який—як він признався—був большевицьким шпіоном в Британській смузі Німеччини, потім поступив на таку ж службу у Гітлера, не перестаючи інформувати Совети, принявши від них наказ повнити шпіонську службу для СССР “в демократичних країнах” Заходу, отже очевидно передусім в Канаді, де він яко “латиш” і був арештований.

Найцікавіше в тій афері те, що в його обороні виступило УНО, якого як показується був він членом. Пан Боняковський,, як доносять газети, член УНО став в його обороні і заявив що УНО заангажувало його на . . . “протикомуністичні” відчiti! Дивна метода, ангажувати на такі відchiti совєтського і німецького агента. Але цікавіше те, що на світлині в часописах, деякі українці пізнали в Лещенку того пана, який в УНО вів ординарну—в чисто большевицькім дусі—демагогічну кампанію проти незалежних, протикомуністичних українських установ і діячів. І УНО цю кампанію толерувало. Дальше, в цім пані пізнали того, хто старався розбити конститутивні збори одного укр. протибольшевицького Товариства в Монреалі.

В “Новім Шляху” з 30 квітня читаємо на 1-ій сторінці, що “згідно з заявою федер. міністра судівництва Гарсона, арештований мав признатися перед манвтед поліс і військовими розвідчими чинниками кан. армії, що майже до часу свого виїзду в Канаду він був сов. агентом в Німеччині. В часі війни він був сов. агентом-розвідчиком. Попавши в німецький полон, був звербований на інструктора німецьких розвідчиків, при чім тайком втримував звязки з сов. розвідкою. По скінченню війни сов. чинники доручили йому бути в розвідці в брит. зоні Німеччини та евентуально дістатись на розвідчу службу одної з зах. демокр. держав. Будучи на праці в Келгари, Лещенко заангажувався в антиком. діяльність місцевих укр. організацій, зосібна в філії УНО. Він виголошував відchiti, займався культурно-освітньою працею. Його арештовання було великою несподіванкою для тих келгарських українців, що дружили з ним. Вони вірять, що він арештований на фальшивий донос. . . . Отже почали акцію про його звільнення.

Цим самим—УНО виступає в обороні совітського агента! А місцеві большевики теж ста-

раються всіми способами затушувати справу, обвинувачуючи навіть канад. поліцію, що вонс вимусила на Лещенку його зізнання!

Таке свідоме чи несвідоме поступовання відповідальних чинників УНО, які обороняючи совітського агента в цей сам час забороняють принімати в члени УНО новоприбулих з Європи Українців—націоналістів; поборюють в нечесний спосіб ідеолога українського наці-

оналізму др. Д. Донцова та обезцінюють революційну боротьбу під проводом УГВР в Краю, вимагає поважної застанови з боку свідомого укр. громадянства в Канаді, бо цього роду "діяльність" УНО може мати в будучому шкідливі наслідки для цілої укр. спільноти в Канаді.

Непростимим лише, що на такі шляхи зведено проводом УНО в Канаді ідею українського національного обєднання.

Трошку гумору і сліз

Скажіть мені, добродію Чириба, що таке ідеольгія? Так часто це слово вживають деякі наші газети, головно націоналістичні, що іноді робиться смішно. Навіть деякі наші розумні люди, з докторатами, з того сміються. Недавно я чув з уст одного нашого добра відомого доктора, що ідеольгія це таке, що нічого не варта. Я запамятав собі його акуратні слова:

"Що таке ідеольгія" — говорив він. "Це ніщо. Ми вже досить мали цієї фрази, від якої все тільки було багато сварні і хаосу. Час зробити ідеольгію, а за працю братись".

Бачите, мене відразу злість узяла, що чоловік з вищими студіями міг таке сказати на ідеольгію. Він каже — "берімся до праці, забудьмо за ідеольгією". А якби ви, добродію Чириба, назвали формана десь в фабриці, чи на будові, який сказавби — "викиньмо всі пляни, берімся до роботи"! Тож важну штудерну роботу можна робити лише крок за кроком по віразнім пляні. А будувати державу, це дуже штудерна річ. Бо відзискання своєї державності відбувається нераз не десятками, але сотками літ, багатьома поколіннями. І як можна цю роботу зберегти і передати іншим поколінням, коли не будемо мати виразного пляну, виразної ідеольгії?

— Ну, воно бачите, добродію Чирак, — державу будується вже не так довго, як ви кажете. Державу будують в однім році. Ось розлетілася колись Австрія, а на її місце відразу виросло багато нових держав. Розлетілась царська Росія і знову кілька держав виросло.

— Правда, декілька виросло, та не всі вдергались. Деякі з них знову впали. А це тому,

добродію Чириба, бо до будови держави треба довго підготовлятись. Держава це властиве, що в серці народу. Заки повстане дійсна держава, мусить повстати в душі людей духовна держава. Без того хвилева дійсна держава довго не встоїться, а впаде. Отже бачите, ідеольгія це духовий плян, по якому треба виховувати цілий нарід, щоби в своїй збірній душі витворив певні моральні і розумові цінності, які є основою держави. Як ті цінності є, то нарід скине чуже ярмо і вдергить свою державу. А як нема, то навіть коли сприятливі обставини самі завалили ворога, то власної держави той нарід не вдергить, а по якімсь часі знову її втратить.

— Троха розумію, що ви сказали, пане Чирак, а троха ні. Як ви зачнете говорити про якісь духовно-моральні цінності, я починаю тратити нитку зрозуміння ваших слів. Скажіть це іншими словами.

— Ну, візьмім наприклад, чоловіка, що хоче закладати "бізнес". Знаєте добре, що майже кожний чоловік десь колись в життю мав охоту заложити свій "бізнес", станути на власні ноги і розбагатіти. Проте лише малій відсоток виконав своє рішення. Чого ж бракувало: отих морально-духових цінностей: відваги пуститись на ризиковне діло, відваги пуститись перед інших людей і перед них розірхнати собі ліктями місце для себе, а опісля витревалости видержати до кінця.

— Ага, вже розумію — бракувало їм купецької ідеольгії...

— Коли хочете, то хай вам буде так: бракувало їм купецької ідеольгії, це є грунтовного

знання того, що починали і духового настрою потрібного до виконання цього.

— Та вже не говоріть мені про отої "духовий настрій", бо він мені мій розум мішає. Я вже починаю і без того вас розуміти. Ось, наприклад, кільканадцять літ тому я страшно хо-

тів йти на фарму, а моя жінка ні. Значить в мене була фармерська ідеольгія, а в неї міська.

— Так, добродію Чириба, ви вже починаєте розуміти справу. Йдіть далі цим шляхом, а коли Бог дозволить вам іще сотку літ пожити — напевно все вам стане ясно.

ЖЕРТВИ

Зі зборки на "Спільному Свяченому" у Вілімантик, Кони.—37.50 дол. на фонд допомоги для УПА.

Жертви зложили:

По 5 дол.:—Антін Мелешка, В. Гірчиця і А. Савка.

По 1 дол.:—М. Гончар, стр., В. Катаринич, А. Наумець, К. Савка, Ю. Хома, пн. Ю. Хома, А. Ратушна, В. Гунс, В. Демеска, К. Бандас, о. В. Горохівський, А. Горохівський, С. Пелехач, Д.

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, КОЛЬПОРТУЙТЕ!

Місячний ілюстрований журнал для української родини за кордоном

ЖИТЯ

Видає В-во "Молоде Життя" в порозумінні з Союзом Українських Пластунів та Обєднанням

Українських Жінок

Передплату піврічну в сумі 1 дол.—посилати на адресу:

Mr. Leonid Romanuk
1641 Grandview Ave., Glendale 1, Calif., USA

В цюмуж Видавництві замовляйте:

Пластовий журнал "МОЛОДЕ ЖИТЯ": піврічна передплата 80 центів

Переклад Білі "Скавтінг для хлоців": ціна 2.40 дол. за 6 зшитків

Великий співаник—101 пісень: ціна 2.50 дол.

Словник англійсько-український: ціна 1.50 дол. Великий словник українсько-англійський 2.50 і інші всякі книжки, журнали, портрети, різні відзнаки, медалики, ноти, образці, листівки і др.

Жадайте каталогу по адресі:

Verlag "MOLODE ZYTTIA," MUNCHEN
Dachauerstr. 9/II. USA Zone, Germany

Довбуш, М. Гончар, молод., О. Кінчик, М. Лукаш, М. Зеняк, С. Кінчик, Т. Гнатуш, Д. Галиш, М. Ковальчук, М. Николів і М. Копитко—50 ц.

Зібраною зайнявся та переслав гроши п. Андрій Савка.

120 Відділ УНС в Аликвиппа, Па.—20 дол. на фонд допомоги для УПА.

Пані **K. Morton**—20 дол. на фонд допомоги для УПА.

Відділ ОЧСУ в Нью Йорку—4 дол. на Пресовий Фонд "Вісника".

Відділ ОЧСУ у Філаделфії—40 дол. на допомогу для УПА.

Пан **Семен Чорненський, Ньюарк, Н. Дж.**—5 дол. на Пресовий Фонд "Вісника".

Пан **В. Андріїв, Торонто, Онтеріо, Канада**—5 дол. на Пресовий Фонд "Вісника".

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ "ВІСНИКА" В ЗДА. І КАНАДІ

Передплата на рік \$3.00

Передплата на півроку 1.50

Ціна окремого примірника ..... .25

Передплата для Канади на рік 3.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки та грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

"**VISNYK**"
P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню стару адресу.

Адміністрація.

ОГОЛОШЕННЯ

Замовляйте в кольортаж і до передплати
“Літературно-Науковий Вісник”; вже вий-
шла з друку друга книжка на чужині за
січень-лютий 1949 рік.

З М І С Т :

- А. ГАРАСЕВІЧ: Плачі Єремії.
- М. ГМИРЯ: Тайна.
- В. БІЛІК: Два вірші.
- ОЛЬГА КМІТЬ: З сповідань Ганни Коноплич.
- ЄВГЕН МАЛАНИОК: Пята симфонія.
- х х х Мосендуз у листах (Листування з друзями).
- ЮРІЙ КЛЕН: Переклади з Р. М. Рільке.
- ПЕТРО ОКСАНЕНКО: На початку було слово.
- В. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ: Відкриття памятника Ко-
тляревському.
- П. ТЕРНІВСЬКИЙ: Невідоме про Котляревсь-
кого.
- М. МУХИН: За і проти оборони нашої землі.
Остання “літературна” суперечка Франка з
Драгомановим.
- В. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ: З молодих літ.
- ОКСЕН А. МАРТЕНКО: Основа нації.
- ВОЛОДИМИР МАЦЯК: Українська історіогра-
фія на нових шляхах.
- БОГДАН СТЕБЕЛЬСЬКИЙ: Українська мисте-
цька сучасність.
- ВАСИЛЬ КАТРИН: Хмельницький чи Барабаш.
- ОСТАГІ ГРИЦАЙ: Два романи Уласа Самчука.
- ЛУКА ЛУЦІВ: Улас Самчук: “Ост”.
- О. МИШУГА: Пропаганда атеїзму під маскою
інтерпретації християнства.

Ціна в Німеччині в коміс—4. нім. марки, при
виплаті видавництву ЛНВ готівкою—3.—н.м.
Ціна поза Німеччиною—1 ам. долар, або рів-
новартість у місцевій валюті.

Кольпортерам опуст 20 процент.

Поза Німеччиною замовлення приймають на-
ші заступники і кольпортери у відповідних кра-
їнах; в Німеччині—видавництво ЛНВ.

Адреса в-ва ЛНВ:

Verlag “Literaturno-Naukowyj Wisnyk”
MUNCHEN 26, Schliessfach 32, GERMANY.

Видавництво
“Літературно-Науковий Вісник”
у Мюнхені

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА

на відзначення свого 75-літнього ювілею
видає настільну книгу кожного українця
ЕНЦИКЛОПЕДІЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Разом 800 сторінок великого формату, багато
ілюстрована, з кольоровими мапами і кольоро-
вими таблицями—виходить з друку в де-
сяти щомісячних зошитах.

Перший зошит зявиться вже в червні ц. р.
Просимо жадати вичерного проспекту. Всі ін-
формації подає і приймає замовлення

Verlag “Molode Zytia” (“Junges Leben”)
Munchen, Dachauerstr. 9/II. USA Zone Germany.

або посередньо

Shevchenko Society
Munchen 62, Schliessfach 8, USA Zone Germany
Енциклопедія Українознавства—в кожній
українській хаті!

“ВІСНИК”—ОРГАН ООЧСУ
видає Редакційна Колегія
Відповідальний редактор —
Ігнат М. Білинський

Адреса:

O. D. F. F. U.
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

КАТАЛОГ ВИДАНЬ
“ЛІТОПИСУ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТВЯЗНЯ”

1. “Літопис Політвязня”—журнал місячник ч.ч. 2, 3-4, 5-6, 7. за 1946 і 1-4 за 1947 р. .... 1.00 НМ.—20 ц.
2. “Перший Конгрес Українських Політвязнів Ліги УПВ у Мюнхені” ..... .50 НМ.—10 ц.
3. Равенсбрюк” найбільший жіночий концентраційний табір у Німеччині — опрацювання О. Вітик. Прибуток призначений для хорих політвязнів 1.00 НМ.—30 ц.
4. “Авшвіц”—Альбом політвязня—ІІ. Осинка. Прибуток для політвязнів ..... 1.00 НМ.—30 ц.
5. “Завдання Української Мартирології” вип. 1 ..... .80 НМ.—10 ц.
6. Вязничні поезії Т. Шевченка (в казематі 1847) із вступною статтею проф. В. Петрова .... .50 НМ.—10 ц.
7. “Німецький концентраційний табір” — Др. Яків (в друку).

Книгарням, кіоскам і кольпортерам даемо знижку 20 процент. Замовлення висилати на адресу:

“Літопис Політвязня” (13 6) **Мінхен, Дахаверштр. 9/II. Деутшлянд—Баєрн УСА Зон.**
